

บทที่ 4

ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ระหว่างทางครูสมภพ ข้าประเสริฐกับทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ

การศึกษานี้เปรียบเทียบการประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น
ระหว่างทางครูสมภพ ข้าประเสริฐกับทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้วิจัย
มุ่งศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ตบแต่งขึ้น
2. การใช้กลวิธีพิเศษระหว่างทางระนาดทุ้มทั้งสอง
3. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การนำเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ
(ศร ศิลปบรรเลง) เข้ามาร่วมในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ
3 ชั้น ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)
นับว่า เป็นผลงานประพันธ์เพลงไทยที่ยอดเยี่ยมอีกบทเพลงหนึ่งของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ
ที่ท่านได้ถ่ายทอดให้กับครูบุญยัง เกตุคง ศิลปินแห่งชาติผู้มีความชำนาญในการบรรเลงระนาดทุ้ม
โดยตรง ความยอดเยี่ยมของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางของท่านครูหลวงประดิษฐ
ไพเราะนี้ อาจารย์พันโทเสนาะ หลวงสุนทร ศิษย์ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้กล่าวไว้ว่า

“...อย่างทางของอาจารย์บุญยัง ที่ท่านครูต่อให้ ถือว่าเป็นทางที่เริ่มแรก
คือ อยู่ในขั้นดีทีเดียว และอีกอย่างอาจารย์บุญยังเนี่ย ลักษณะดีโลดโผน ฉะนั้น
ทางที่อาจารย์บุญยังได้ไปเนี่ย จึงแสดงความสามารถมากและโดยเฉพาะอาจารย์
บุญยังท่านเป็นคนทุ้มโดยตรง...” (เสนาะ หลวงสุนทร, **สัมภาษณ์**, 3 กรกฎาคม 2549)

ครูอุทัย แก้วละเจียด ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ศิษย์อีกท่านหนึ่งของท่านครู
หลวงประดิษฐไพเราะ ได้กล่าวไว้ว่า

“...รับรองว่าทางนี้เนี่ย ดีที่สุดเลยด้วย แล้วมีคนเคยถามผมว่า ใครดีทุ้ม
ดีที่สุดในประเทศไทย ผมตอบว่า พี่ยัง บุญยัง เกตุคง...” (อุทัย แก้วละเจียด, **สัมภาษณ์**,

8 กรกฎาคม 2549)

ครูน้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ศิษย์อีกท่านหนึ่งของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ได้กล่าวถึงความสามารถในการบรรเลงระนาดทุ้มของครูบุญยัง เกตุคงไว้ว่า

“...ทุ้มนะ ระนาดทุ้ม ผมให้พี่ยังเป็นคนที่หนึ่ง ก็ขนาดเราซ้อมมา 7-8 วัน เขาไม่ซ้อม เขาตี เราสู้เขาไม่ได้นะ ผมเห็นว่าทั้งคู่เนี่ยครับ ที่พบกับพี่ยังเนี่ย ผมว่า จะต่างกันที่ลีลา ที่ภาพเป็นทุ้มโบราณหน่อย คือลีลาต่างๆเนี่ยจะเรียบร้อย ของพี่ยัง จะโลดโผน...” (น้ำว่า ร่มโพธิ์ทอง, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2549)

จากการให้สัมภาษณ์ของศิลปินท่านต่างๆ ย่อมเป็นสิ่งยืนยันถึงความยอดเยี่ยมของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ท่านถ่ายทอดให้กับครูบุญยัง เกตุคง ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้นำเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เข้ามาร่วมในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ เพื่อหาลักษณะรูปแบบที่เหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

ที่มาของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกขึ้นจากการฟังแถบบันทึกเสียง ชุด เพลงดี ที่บ้านบาตร 4 จัดทำขึ้น โดยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) จัดจำหน่ายเนื่องในวาระครบรอบ 120 ปีเกิดของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พ.ศ. 2544 ในแถบบันทึกเสียง ชุดดังกล่าว ได้มีการบันทึกเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ซึ่งบรรเลงโดยครูบุญยัง เกตุคง ท่านได้บรรเลงไว้ให้กับมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อประมาณ พ.ศ. 2510 หลังจากที่ผู้วิจัยได้บันทึกเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นโน้ตเพลงเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของโน้ตเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของลักษณะกระสวนของท่านเองเพลงและจังหวะที่ผู้ประพันธ์ได้ ตบแต่งขึ้นกับพันโทเสนาะ หลวงสุนทร ซึ่งท่านได้มีการบันทึกเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งบรรเลงโดยครูบุญยัง เกตุคง ไว้ก่อนที่ผู้วิจัย จะทำการศึกษา พบว่า โน้ตเพลงที่ผู้วิจัยได้บันทึกขึ้นนี้ มีความถูกต้องตรงตามบทประพันธ์

2. ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้มือในการบรรเลงกับอาจารย์อุทัย แก้วละเอียด ซึ่งท่านเป็นศิษย์ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อีกท่านหนึ่งเช่นกัน พบว่า โน้ตเพลงผู้วิจัยได้บันทึกขึ้นนี้ มีความถูกต้องของการใช้มือในการบรรเลงตรงตามบทประพันธ์

ในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้วิจัยกำหนดเรียกชื่อ เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ ว่า ทางระนาดทุ้ม 1 และกำหนดเรียกชื่อ เพลงเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงสารถิ 3 ชั้น ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ว่า ทางระนาดทุ้ม 2 และในการศึกษาวิเคราะห์ จะกล่าวถึงลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงและการใช้กลวิธีพิเศษ แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ระหว่างทางครูสมภพ ข้าประเสริฐกับทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ฟ-- ชล --	ชช-- ด	- รีม รีด	- ท - ล	- รีม -	ชล ด -	- ช ล -	ด -- ด
ฟ-- ช	-- ร - ด	- ม ร ด	- ท - ล	ร -- ม	ฟ-- - ช	ม -- ด	-- ล -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาเป็นแม่แบบตามหลักการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย และมีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะบัดแบบที่เรียกว่า สะบัดคม ซึ่งหมายถึงการตีเก็บ 3 พยางค์ที่รวดเร็ว ทำให้เกิดเสียงกร้าว (ฟชล--) และแสดงความสามารถของมือขวาด้วยการสะเดาะสองเสียง (ชชร--) ใช้การตีกระทบคู่ 8 ที่ให้ความรู้สึกกลมกล่อม (ริม รีด - ท - ล) ในห้องที่ 3 และ 4 จากนั้นเดินทำนองเก็บต่อในวรรคที่ 2 และจบประโยคด้วยการตีกระทบสองเสียงชิดกัน (ล ด) โดยลงพอดีกับจังหวะด้วยมือขวา

ทางระนาดทุ้ม 2

-- รีม	- ม - ร	- ม - ร	ด ท --	ล - ลท	ริ - ลช	ชช- - ช	ด ---
-- ด--	-- ร ร	-- ร -	-- ล -	-- ช --	- ล - ร	--ช ร -	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้เป็นแม่แบบตามหลักการประพันธ์เพลงเดี่ยวโดยชนบทไทย ลักษณะเช่นเดียวกันกับทางระนาดทุ้ม 1 และมีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตบแต่งลีลาทำนองด้วยกลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะบัดในการขึ้นต้นเพลงแบบที่เรียกว่า สะบัดคม (ดรัม) ใช้การตีกระทบคู่ 8 ที่ให้ความรู้สึกกลมกล่อม (-มรรวิ) ในห้องที่ 3 และ 4 ใช้มือฆ้องในการดำเนินทำนองลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก และมีการนำเสียง ที่เข้ามาช่วยในการดำเนินทำนอง แล้วย้อยจังหวะไปตกในห้องที่ 5 (-มรรวิ ดทล- ล) จากนั้นใช้การตีเสียงสะบัด (-ชลท) ลงคู่ 4 และตีเสียงสะเดาะ (ชชช) แล้วดำเนินสำนวนเข้าหาเสียงตกของทำนองหลัก ย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือฆ้อง

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ถือเป็นแนวทางในการบรรเลงขึ้นต้นเพลงเดี่ยวที่บรมครูดนตรีไทยส่วนใหญ่ทำนุมนนำมาใช้ ซึ่งทางระนาดทุ้มทั้งสองได้ยึดแนวทางเดียวกันนี้ แต่ทางระนาดทุ้ม 2 จะใช้วิธีการตีย้อยจังหวะในการตบแต่งทำนองมากกว่า บ่งบอกซึ่งความสามารถในเชิงการประพันธ์และความสามารถของผู้บรรเลงได้เป็นอย่างดี

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ดุด	- ดุด	- ล --	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	- ดุ --
- ชุ - ดุ	ชุ - ดุ	-- ช ม	-- ร ดุ	-- ดุ ร	-- ดุ ล	-- ชุ พุ	-- ลุ -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนองการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้วิธีการลดลงมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำและขึ้นต้นประโยคด้วยมือฆ้อง เพราะในประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือฆ้อง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะ แสดงความสามารถของมือฆ้องด้วยการสะเดาะเสียง โด (ดุดุด) และลงคู่ 4 ในห้องที่ 2 จากนั้นดำเนินทำนองด้วยการตีตาม โดยใช้มือฆ้องตีไล่ลงตามมือฆ้อง (-ลชม ชมรดุ) ใช้มือฆ้อง

ตีไล้ขึ้นตามมือขวา (มชดฺร) แล้วใช้มือขวาตีไล้ลงตามมือซ้าย (มรดฺล) ก่อนหมดทำนอง ผู้ประพันธ์ได้นำเสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาใช้ เพื่อแทรกให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่า ประโยคต่อไปกำลังจะเปลี่ยนกลุ่มเสียงบัญญัติแล้ว เพราะเสียง ฟา กำลังจะเป็นโน้ตในกลุ่มเสียงของประโยคถัดไป และจบประโยคด้วยการย่อจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดฺด-)	- ดฺ ม -	ชช - ช	- ม --	ม ร --	ม ร --	ร ด --	ร ด --
ด -- ด	ช - ท -	--ช ม -	ด - ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ล ด	-- ล ช

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน โดยใช้วิธีการลดลงมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยการตีเสียงสะเดาะมือขวา (ดฺดฺด) เพราะในประโยคก่อนหน้าจบด้วยมือซ้าย จากนั้นดำเนินทำนองมาลงคู่ 4 ด้วยการลงล่องหน้า (ชฺดฺม-) แล้วตีเสียงสะเดาะอีกครั้ง ใช้มือทั้งสองตีสวนมือและใช้มือขวาตีไล้ลงตามมือซ้ายดำเนินทำนองมาลงพอดีจังหวะ (มรดฺร มรดฺล รดฺลฺ รดฺลฺ) และจบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสองได้แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงทุ้มต่ำในการดำเนินทำนอง ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการหลอกล่อกับจังหวะด้วยการตีล่องหน้าในตอนต้นของประโยคก่อนที่จะดำเนินทำนอง แตกต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 ซึ่งหลอกล่อกับจังหวะในตอนท้ายของประโยค

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

-- รร-)	ฟ ร --	ดฺ ล --	- ฟ --	ดฺด-) - ร	ม ฟ - ฟ	-- ม ฟ	ช ล - ล
ช -- ร	-- ดฺ ล	-- ช ฟ	- ฟ - ฟ	-- ด --	- ฟ --	ด ร --	- ล --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ในช่วงวรรคแรก แล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองสัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะประโยคก่อนหน้านั้นจบด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะที่เสียง เร (--รรร) ซึ่งเป็นเสียงที่ 5 ของกลุ่มเสียง (5th Degree) จากนั้นดำเนินทำนองด้วยการตีตาม โดยใช้มือขวาทีไล่ลงตามมือซ้าย (พรคตุ ดลขฟ) แล้วเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกในห้องที่ 4 และ 6 แสดงเทคนิคการสะเดาะ (ดตุตุ--) และตีไล่เสียงจากต่ำไปหาสูง ก่อนหมดทำนองผู้ประพันธ์ยังคงใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกในห้องที่ 8 และจบประโยคด้วยมือขวา

ทางระนาดทุ้ม 2

ฟ-พร	ร-ดล	-ดริ--	ดล--	ด-รม	--รฟ	--มช	--ฟล
-มรุ--	-ดตุ--	ล-ดล	--ชฟ	-ตุ--	รตุ--	มร--	ฟม--

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน ในวรรคแรกแล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองสัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะประโยคก่อนหน้านั้นจบด้วยมือซ้าย โดยใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะบัด 3 เสียง แล้วใช้มือขวาย้ำทำนองในคู่ 8 (ฟมรุพร รดตุดล) แล้วตีสะบัดขึ้น (ลดริ) ใช้มือซ้ายตีนำมือขวา ไล่เสียงลง (--ดล ดลขฟ) จากนั้นตีสวนมือออกดำเนินทำนองไปหาเสียงตกของทำนองหลัก (ดตุรม รตุรฟ มรช ฟมฟล) โดยในสำนวนนี้เน้นเสียงมือขวาตามเสียงตกของทำนอง (ม ฟ ช ล) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือขวา

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยให้ระบบเสียงต่ำดำเนินทำนอง แล้วเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาระบบเสียงสูง ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการดำเนินทำนองเก็บที่ต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงความสามารถในการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและลัดไฉน

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ซ ฟ	-- ล ซ	-- ด ล	-- ร ี ด	-- ม ี ร	-- ร ี ด	-- ด ล	-- ล -
ซุ ฟ --	ลู ซ --	ดูล --	ร ด --	ม ร --	ร ด --	ดูล --	ลู ซ --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย เพราะประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือขวา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการให้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ซุฟซฟ ลูซลซ ดูลดล รดรีด ฯ) ในตอนท้ายของประโยคใช้วิธีการหยุดทำนองที่มือขวา แล้วย่อยจังหวะให้ลูกตกของทำนองไปตกในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

- ฟ --	- ซ --	- ล --	- ด --	-- ร ี	ฟ ร --	ดูล --	- ด --
ฟ - ฟุ	-- ซุ ซุ	-- ลูล	-- ด -	ด - -- ร	-- ดูล	-- ซุ ฟ	-- ล -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักในวรรคแรก แล้ววรรคที่ 2 จึงแปรทำนองมาทางระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย เพราะประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือขวา ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการให้มือขวานำมือซ้ายในการดำเนินทำนอง (ฟุฟฟุ -ซซุซ -ลลูล -ดด-) แล้วตีเสียงสะเดาะ (--รร) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ฟรดูล ดูลซฟ) แล้วย่อยจังหวะให้ลูกตกของทำนองไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยทั้งสองทางแสดงความสามารถของมือทั้งสองในการดำเนินทำนอง แสดงให้เห็นความแม่นยำในการตีลูกระนาดของผู้ที่จะบรรเลง มีการใช้กลวิธีพิเศษเหมือนกันด้วยการย่อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

ซ - ซ -	ดุด - ดุ	-- ดุด	- ดุ --	ซ - มม -	- ม --	ซ - ดุด -	- ดุ --
ซุ -- ซุ	-- ดุ --	- ซุ - ดุ	--- ดุ	- ซุ - ม	--- ม	- ซุ - ดุ	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ แสดงความสามารถของมือขวาด้วยการสะเดาะเป็นระยะๆ (ดุดด ดุดด มมม ดุดด) ผู้ประพันธ์ได้นำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง (4th Degree) เพื่อแทรกให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่แปลกออกไป แต่ยังสามารถทำให้ประโยคมีความกลมกลืนได้ และจบประโยคด้วยการย่อจังหวะให้ไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดุด -	ดุ ดุ - ดุ	- ซุ --	ดุ ดุ - ดุ	-- ฟฟ -	ฟ ฟ - ฟ	- ด --	- ด --
ซุ - -- ด	- ซุ --	-- ดุด	- ซุ --	--- ฟ	- ด --	-- ฟ ฟ	ฟ ดุ - ดุ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน โดยใช้การลดลงมาบรรเลงในทางระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ดุดด --ฟฟฟ) และการเน้นเสียงคู่ 4 ที่ จังหวะยกในท้องที่ 2,4,6 และ 8 และจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ต่างแสดงความสามารถของใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะเช่นเดียวกัน แต่ทางระนาดทุ้ม 2 จะมีความหลากหลายในการแปรทำนองมากกว่า คือ มีการเน้นเสียงของคู่ 4 และคู่ 8 ที่จังหวะยกเป็นระยะๆ สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้ฟังได้มากกว่าอย่างชัดเจน

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ชช- ด- - - ช	ท ช --	ฟ ร --	- ท --	รร- - ฟ	ช ท --	ทท- - ท	----
	-- ฟร	-- ดุ ท	- ท- ท	-- ร- -	- ท- ท	-- ฟุ- -	ดุ ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะที่เสียง ซอล (--ชชช) ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของกลุ่มเสียง (6th Degree) และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ทชฟร ฟรดุท) และมาจบวรรคที่เสียง ที่ แต่เป็นการเน้นคู่ 8 ที่จังหวะยก ในประโยคนี้มีความคล้ายกับประโยคที่ 3 ซึ่งได้แปรทำนองไปแล้ว ดังนั้น ในห้องที่ 7 และ 8 จึงมีการเปลี่ยนทำนองให้แปลกไปจากประโยคที่ 3 โดยการใช้ลูกถ่าง คู่ 11 (เสียง ฟาต่ำ กับเสียง ที) ซึ่งก็คือ คู่ 4 ระหว่างเสียง ฟา (มือซ้าย) กับเสียง ที (มือขวา) นั่นเอง แต่ผู้ประพันธ์เลือกใช้เป็นคู่ 11 เพื่อแสดงความโดดเด่นของเสียง ฟา ในระบบเสียงต่ำ และที่สำคัญ จำนวนนี้ เป็นการสะเดาะสองเสียงที่มือขวาก่อนแล้วจึงใช้มือซ้ายเหยียดเป็นคู่ 4 มาลงคู่ 8 ของจำนวน แล้วจบประโยคด้วยการย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ฟฟ --- ฟ	ช ร - ร	ฟ ด - ด	ฟ ท - ท	ฟ ฟ --	- ช ลุ ท	-- ดุ ร	- ม - -
	- ลุ - -	- ชุ - -	- ฟุ - -	- ฟุ - ฟุ	----	ลุ ท - -	ดุ - - ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา ใช้การลดลงมาบรรเลงในทางเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะที่เสียง ฟา และใช้มือขวาตีเหยียดมือมาลงประสานคู่ 4 ที่เสียงตกของทำนอง (ร ดุ ท) แล้วแยกมือไปเน้นคู่ 8 ที่เสียง ฟา จากนั้นแสดง

ความสามารถในการตีเสียงตุต (-ตุลท) แล้วต่อด้วยการใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวาไปหาเสียงตก คู่ 4 อย่างรวดเร็วที่จังหวะยก (ลตุทร ดม-ร) แล้วจบประโยคด้วยการลงพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสองต่างแสดงความโดดเด่นได้อย่างยอดเยี่ยม ไม่ว่าจะเป็นการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ การเน้นจังหวะยกที่เสียงตกของทำนอง ความแม่นยำในการเหวี่ยงมือซ้ายในการดำเนินทำนอง และการตีเสียงตุตต่อด้วยการดำเนินทำนองอย่างรวดเร็ว

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม 1

ริ - ดุ-)	--รร-)	--มม-)	ฟ - ซ -	--ฟฟ-)	--ซซ-)	--ลล-)	ท - ด -
ร -- ดุ	--- ร	--- ม	- ฟ --	ซ -- ฟ	--- ซ	--- ล	- ท --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการเลือกใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษ ด้วยการแสดงความชัดเจนของการสะเดาะทีละเสียง และใช้การย่อจังหวะในตอนท้ายของวรรคแรกและวรรคที่ 2 และจบประโยคด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ซ ล --	ร ม --	ซ - ร ม	ฟ - ซ -	ด ริ --	ซ ล --	ด - ซ ล	ท - ด -
-- ซ ซ	-- ร ร	- ด --	----	-- ด ด	-- ซ ซ	- ฟ --	-- ด -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ความแม่นยำของการตีประสานคู่ 8 โดยใช้มือซ้ายเน้นเสียงตกของทำนอง (-ซซ --รร) แล้วดำเนินทำนองไปตกล่วงหน้าจังหวะในครั้งที่ 4 และในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ก็เป็นทำนองที่ล้อเลียนวรรคแรก แล้วลงจังหวะด้วยการล่วงหน้าเป็นคู่ 8

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 สามารถวัดซึ่งความสามารถในเชิงการประพันธ์และความสามารถในการบรรเลงได้อย่างโดดเด่นกว่า ทางระนาดทุ้ม 1 ด้วยการนำโน้ตทุกเสียงในกลุ่มเสียงมาเรียงร้อยได้อย่างลงตัว ตบแต่งทำนองล้อเลียนกันระหว่างวรรคได้ชัดเจน

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

-- รัว)	มี รั --	ริ ด --	ด ล --	--- ม	-- ร ฟ	----	-- ล -
ด -- รั)	-- ด ล	-- ล ช	-- ช ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร ด ล	-- ล -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนกลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ในประโยคก่อนหน้านี้ ผู้ประพันธ์ใช้การดำเนินทำนองเคลื่อนจากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ แปรทำนองโดยการตีเสียงสะเดาะ แล้วใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายลงมาตามกลุ่มเสียงแล้วตีสวนทำนองออก สลับขวาซ้ายมาลงคู่ 8 ที่ลูกตกของทำนองหลัก แต่ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีล่วงหน้า

ทางระนาดทุ้ม 2

มี รั --	มี รั --	ด ล --	ด ล --	ช ล --	ช ฟ --	ม ร --	-- ล -
-- ด รั	-- ด ล	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ช ฟ	-- ม ร	-- ด ล	-- ล -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูงแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ แปรทำนองโดยการใช้วิธีตีสวนมือและใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายลงมาตามกลุ่มเสียง (มี รั ด รั มี รั ด ล ด ล ช ล ด ล ช ฟ) ตีสวนทำนองออกสลับขวาซ้าย (ช ล ช ฟ) และใช้มือขวา

ตีโล่งตามมือซ้าย (ซฟมร มรดล) มาลงเสียงตกของทำนองที่จังหวะยกเป็นคู่ 8 แต่ใช้กลวิธีพิเศษ ด้วยการตีลวงหน้า

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงสูงดำเนินทำนอง แล้วเคลื่อนทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำ ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการดำเนินทำนองเก็บที่ต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงความสามารถของการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและลัดโผน ทางระนาดทุ้มทั้งสองจบท่อน 1 ด้วยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีลวงหน้า

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

- ซ --	- ด --	- ท --	- ล --	- ลุ --	- ดุ --	- ร --	ด ม --
ซ - ซ ซ	-- ด ด	-- ท ท	-- ล ล	-- ลุ ม	-- ลุ ซ	-- ดุ ล	-- ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักในวรรคแรก แต่วรรคที่ 2 ย้ายมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนอง ให้แตกต่างจากเที่ยวแรก และในท่อนที่ 3 ได้นำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) มาเป็นเสียงเชื่อมทำนองอย่างชัดเจน ใช้กลวิธีพิเศษโดยการใช้มือซ้ายในระบบเสียงต่ำดำเนินทำนอง จากนั้นตีเรียง 3 เสียง โดยใช้มือขวานำ (-ลุซม -ดุซซ -รดล ดมร-) และย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ล ล --	- ล --	- ซ --	- ล --	- ด --	- รี้ --	- ล --	ซ - รี้ -
-- ล ด	-- ด ฟ	-- ฟ ด	-- ซ ฟ	-- ล ซ	-- ด ล	-- ซ ม	- ร - ด

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองให้แตกต่างจากเที่ยวแรกอย่างชัดเจน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ แสดงความแม่นยำและกำลังในการดำเนินเสียงคู่ 2,3 และคู่ 4 ของมือซ้าย ได้อย่างหลากหลายมาก (--ลุดุ --ดุฟ --ฟุดุ --ฟฟ --ลช --ดล --ชม) แล้วใช้การตีสลับมือมาลงเสียงตกของทำนองได้อย่างลงตัว ในห้องที่ 2,3 และ 4 ได้มีการนำเสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) มาเป็นเสียงเชื่อมทำนองอย่างชัดเจน แล้วจบประโยคด้วยการย่อจังหวะอย่างกระชั้น (พยางค์ที่ 1) ในห้องที่ 1 ของประโยคถัดไป (ด---

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 สามารถแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์และความสามารถในการบรรเลงได้อย่างโดดเด่นกว่าทางระนาดทุ้ม 1 ด้วยการนำโน้ตในกลุ่มเสียงและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาเรียงร้อยได้อย่างลงตัว และโดยการประพันธ์ของทางระนาดทุ้ม 2 ก็มีความแตกต่างจากในเที่ยวแรกของตนเองอย่างโดดเด่น

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ด ล	----	มี ---	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	ช ด --
ด ---	ช ม --	-- ช -	-- ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ช ม	-- ล ช

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวาสาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือซ้าย และยังคงใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการย่อจังหวะในห้องที่ 2 ให้ไปตกในห้องที่ 3 แล้วมาลงจังหวะในห้องที่ 4 (ดล ชม-- มี-ช- ชมรด) จากนั้นใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (มชด) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (มรดล) ในประโยคนี้นี้จะมีความคล้ายกับประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงเปลี่ยนทำนองในห้องที่ 7 และ 8 ให้ต่างจากเดิม (-ลชม ชดลช) และย่อจังหวะไปลงคู่ 4 ในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

ด -- ด	ช - ช -	มี - มี -	ช - ด -	ริ - มี -	มี - ริ -	ด - ลล -	-- ช -
ด - ช -	- ด - ม	- ม - ม	- ด --	-- ด -- ริ	- ด - ล	- ฟ -- ช	-- ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกันกับทางระนาดทุ้ม 1 โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือซ้าย เพราะเริ่มประโยคที่เสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในวรรคแรก ห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 4 ผู้ประพันธ์ได้ใช้วิธีการตีข้ามเสียงกระจายคอर्ड แบบที่เรียกว่า Arpeggio โดยประโยคนี้มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X ผู้ประพันธ์ได้นำพยางค์ที่ 5,1,3 และ 5 (ซุดมซ) มาใช้ได้อย่างโดดเด่นมาก จากนั้นจบวรรคด้วยการลวงหน้าในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ใช้การตีสะเดาะและการตีสลับมือเรียงร้อยทำนองมาลงลวงหน้าได้อย่างสละสลวย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 ยังคงแสดงความโดดเด่นได้มากกว่าทางระนาดทุ้ม 1 เพราะทางระนาดทุ้ม 1 ใช้วิธีการยกย้ายทำนองไปมาเพื่อมาลงเสียงตกของทำนอง แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การตีสลับมือเรียงร้อยประโยคได้อย่างพลิ้วไหว ซึ่งผู้บรรเลงที่ไม่มี ความชำนาญ จะผ่านประโยคนี้ได้ยากยิ่งนัก

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

--ซุ-	ดุดุ-ดุดุ	ดุดุ-ดุดุ	-ลู--	ลล-ดุ	รฟ-ฟ	--ตุฟ	-ล--
--รุ-	--รุ--ลู	--รุ--ลู	ฟุ-ซุฟุ	--ลู--	-ฟุ--	ตุลู--	ตุลู-ลู

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักในช่วงวรรคแรก แล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองเคลื่อนขึ้นไปหาทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตบแต่งทำนองโดยการใช้กลวิธีพิเศษ ด้วยการตีเสียงสะเดาะมือขวา (ตุตุตุ ตุตุตุ ตุตุตุ ตุตุตุ) แล้วมาจบประโยคตามทำนองหลัก และใช้การเน้นจังหวะในห้องที่ 6 และ 8 โดยห้องที่ 6 ลงจังหวะด้วยมือขวาแต่ในห้องที่ 8 ลงจังหวะจบประโยคด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ซ ฟ --	ฟ ร --	ด ล --	-- ฟ -	-- ร ร	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล -
-- ล ด	-- ด ล	-- ซ ฟ	-- ฟ -	ฟ ร --	- ฟ --	ล ซ --	ด ล --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักในช่วงวรรคแรก แล้วในวรรคที่ 2 จึงดำเนินทำนองเคลื่อนขึ้นไปหาทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตบแต่งทำนองโดยการใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีสวนมือ (ซฟลุด) มือขวา ตีไล่ลงตามมือซ้าย (ฟรดล ดลซซฟ) แล้วจบวรรคด้วยการลวงหน้าเป็นคู่ 8 ในวรรคที่ 2 ใช้มือฆ้องธรรมชาติ แต่ซ่อนเทคนิคของการใช้มือเอาไว้

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีความโดดเด่นพอๆกัน คือ ทางระนาดทุ้ม 1 ได้แสดงความสามารถของการตีเสียงตะเคาะและการเน้นจังหวะยกตามเสียงตกของทำนอง ส่วนของทางระนาดทุ้ม 2 ก็ใช้การเรียงร้อยทำนองในระบบเสียงต่ำและใช้มือฆ้องธรรมชาติ แต่ซ่อนเทคนิคของการใช้มือเอาไว้เป็นลักษณะของคลื่นที่ไล่จากลูกใหญ่ไปหาลูกเล็ก และจบประโยคล่วงหน้าด้วยพยางค์ที่ 3 ของห้องที่ 8 (ฟรรร -ฟุฟฟ ลซซซ ดลล-)

ท่อน 1 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

- ฟ --	- ซ --	ล -- ล	- ด --	ม -- ร	- ด --	ร -- ด	- ล --
-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล -	ด - ด ด	-- ร -	ด - ด ล	-- ด -	ล - ล ซ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะประโยคก่อนหน้านี้จบด้วยมือซ้าย โดยลักษณะของทำนองมีความคล้ายกับประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีตีลังกัจจะในห้องที่ 3 (ล-ลล) ห้องที่ 5 (ม-รร) และห้องที่ 7 (ร-ดุด) และจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ด - ฟฟ-	- ฟ ชล	ชล ทด	ทด รัด	- ช --	- ร --	- ทุ --	- ช --
- ฟ --ฟ	ด -- ม	รม ฟช	ฟช ลช	-- ฟร	-- ดุทุ	ฟ - ลช	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีลูกต่างคู่ 12 (เสียง ฟาต่ำ กับเสียง โด) เข้าหาการตีสะเดาะ (ฟฟฟ) แล้วดำเนินทำนองไปลงคู่ 4 ตีคู่ 4 เป็นทำนองเก็บ 9 พยางค์ได้อย่างรวดเร็ว (---ล ชลทต ทดรด) จากนั้นได้ผ่อนทำนองลงด้วยการตีเรียง 3 เสียงธรรมชาติ แต่ยังคงนำเสียง ที (4th Degree) เข้าช่วยในการดำเนินทำนอง แล้วจบประโยคด้วยการล่งหน้า

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 สามารถดำเนินทำนองได้โดดเด่นมากกว่าทางระนาดทุ้ม 1 ด้วยการแปรทำนองให้สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่แสดงความสามารถของมือทั้งสอง ตีคู่ 4 เป็นทำนองเก็บ 9 พยางค์ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถกระตุ้นอารมณ์ของผู้ฟังได้อย่างชัดเจน

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ด	- ช --	- ด - ช	- ร --	ด -- ด	- ช --	- ด --	----
-- ด -	- ช - ร	-- ร ช	-- ช -	ด - ด -	- ช - ร	-- ช ล	ทุ ด --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอเสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 3 ของกลุ่มเสียง (3rd Degree) เป็นการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 11 ตีสลับมือมาลงคู่ 8 ที่เสียง ซอล (-ดฺรช) และลูกต่างคู่ 12 ตีสลับมือมาลงคู่ 8 ที่เสียง โด (-รฺช- ด) แสดงความแม่นยำของมือซ้ายและมือขวาในการตีลูกต่างเข้าหาคู่ 8 และในห้องที่ 7 และ 8 แสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเรียง 4 เสียงแล้วจบประโยคโดยการย่อจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยคู่ 8

ทางระนาดทุ้ม 2

ชฺชฺ- - รฺ	- - ชฺ -	- ชฺ - -	ชฺ - ด -	ด - ชฺชฺ	ช - - -	ดฺด- ด -	- ด - -
- - ชฺ - -	ชฺ ด - ชฺ	ด - ชฺ ด	- - ด -	- ชฺ - - ชฺ	- ชฺ - -	- - ด - ชฺ	ด - - -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการนำลูกต่างคู่ 12 (เสียง ซอลต่ำ กับเสียง เรสูง) และลูกต่างคู่ 15 (เสียง ซอลต่ำ กับเสียง ซอลสูง) มาร่วมในการดำเนินทำนอง ใช้การเหวี่ยงมือซ้ายเป็นคู่ 4 โดยมีเสียงตกของทำนองคือเสียง โด ยืนอยู่ตรงกลาง นอกจากนี้ มือขวายังสามารถแสดงการตีลัทธิจังหวะได้อย่างแม่นยำ จากนั้นแสดงความสามารถในการตีเสียงสะเดาะร่วมกับการตีสลับมือเป็นคู่ 8 (ดชชชชช ชช- ดดุดชช ดด-) แล้วจบประโยคโดยการล่องหน้า

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แสดงความโดดเด่นต่างกัน ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความโดดเด่นในเรื่องของการใช้ลูกต่างและการเน้นจังหวะ ทางระนาดทุ้ม 2 แสดงความโดดเด่นด้วยการตีเสียงสะเดาะและแสดงความสามารถของมือซ้ายในการเหวี่ยงอย่างแม่นยำ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

ด - - รฺ	- - - -	- - รฺ -	- ท - -	- - - ท	- - - -	- - ท -	- รฺ - -
ด - ร ฟ	- ร - -	- ร ฟ ร	ด ท - ท	- - ท ฟ	- ท - -	- ท ฟ ท	ด ร - -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และเป็นสำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้คู่ 6 (เสี้ยวมือ) และใช้ลูกต่างคู่ 11 ตีสลับมือ แสดงความสามารถของมือซ้ายในการดำเนินทำนองเหวี่ยงขึ้นและลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก แต่ได้เพิ่มเสน่ห์ของการดำเนินทำนองด้วยการลักจังหวะในห้องที่ 2 (-ร--) และห้องที่ 6 (-ท--) จบประโยคด้วยการย่อจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

ริต - ด -	ริ - พ ซ	ท - ซ -	ท - - -	- - ซ -	ท - ด -	ร - พ -	- ริ - -
- - ท - ร	- ร - -	- พ - ท	- - - ร	- - - ฟ	- ซ - ท	- ด - ร	- ร - -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน แต่เป็นสำนวนของตนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะและดำเนินทำนองเรียงร้อยลงมาหาระบบเสียงต่ำอย่างฉับพลันในห้องที่ 4 จากนั้นใช้การตีสลับมือมาลงคู่ 8 ด้วยการลวงหน้า (-ซุฟุ ทุซุตุ รดุพร -ร-) จบประโยคด้วยการลวงหน้า

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แสดงความโดดเด่นต่างกัน แต่จะสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้าของตน ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความโดดเด่นในเรื่องของการใช้ลูกเสี้ยวมือและลูกต่างพร้อมทั้งการเน้นที่จังหวะยก ทางระนาดทุ้ม 2 แสดงความโดดเด่นด้วยการตีเสียงสะเดาะและแสดงความสามารถของการเรียงร้อยทำนองด้วยการตีสลับมือได้อย่างแม่นยำ

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ดุ	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	----	ล ท --	ท ด --	ด ริ --
ร - ล -	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	-- ช -	-- ท ล	-- ด ท	-- ร ด

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีกระทบสองเสียง (ลุด) มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ชุลดุร) ตีสวนมือเข้า (ดุรฟร) และใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดุรฟช) ย้อยจังหวะไปลงในห้องที่ 5 (--ช-) ด้วยมือซ้าย จากนั้นในห้องที่ 6,7 และ 8 ใช้การตีสลับมือที่ละสองเสียงโดยหลอกล่อทำนองระหว่างเสียงสูงและเสียงต่ำ (ลททล ทดตท ดรรด) จบประโยคลงตามจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ช ล --	ร ม --	ช - ร ม	ฟ - ช -	ด ริ --	ช ล --	ด - ช ล	ท - ด -
-- ช ช	-- ร -	- ด --	----	-- ด ด	-- ช ช	- ฟ --	-- ด -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 ด้วยการให้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงและโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาเป็นตัวดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีลัดจังหวะอย่างกระชั้นในห้องที่ 2 และ 4 (ชลชช รมร- ชดุรรม ฟ-ช-) และในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึง 8 ใช้ทำนองที่เลียนสำเนียงของวรรคแรกได้อย่างลงตัว แล้วจบประโยคด้วยการล่องหน้าในพยางค์ที่ 3 เป็นคู่ 8

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ได้ดำเนินทำนองให้สัมพันธ์และต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้าของตน โดยเรียงร้อยทำนองจากระบบเสียงต่ำไปหาระบบเสียงสูง เพื่อเตรียมตัวที่จะจบท่อน 1 ในประโยคถัดไป

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

มี -- รั	- ด --	ด -- ล	- ช --	--- ด	- ล --	รั -- ด	- ท --
-- ร -	ดู -- ล	-- ล -	ช ---	ฟ - ดู -	ล -- ช	-- ดู -	ท -- ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง โดยในประโยคก่อนหน้านี้ ทำนองได้เคลื่อนที่ขึ้นไปรออยู่ที่เสียงสูงแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ แปรทำนองโดยเรียงร้อยสำนวนลงมา (มี-รั ดู-ล ด-ลล ชช-ฟ) จากนั้นในวรรคที่ 2 จึงขึ้นทำนองใหม่ ที่ค่อนข้างจะต่างจากวรรคแรก โดยการจบประโยคที่เสียง ลา ด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

มี รั --	มี รั --	ด ล --	ด ล --	ช ล --	ช ฟ --	ม ร --	ม ฟ ช -
-- ด รั	-- ด ล	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ช ฟ	-- ม ร	-- ด ร	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง โดยในประโยคก่อนหน้านี้ ทำนองได้เคลื่อนที่ขึ้นไปรออยู่ที่เสียงสูงแล้วเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์จึงแปรทำนองโดยเรียงร้อยสำนวนลงมา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสวนมือ และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (มีรัดู มีรัล ดลชล ดลชฟ) และตีสวนมือออก (ชลชฟ) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ชฟมร) แล้วตีสวนมือ จากนั้นตีเรียงเสียงขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองหลัก (มรดร มฟช-) ย้อยจังหวะไปตกลงประโยคถัดไปด้วยการกรออย่างฉับพลันที่พยางค์แรกของห้องที่ 1 ในประโยคถัดไป

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองตามแบบฉบับของตนอย่างชัดเจน แสดงให้ผู้ฟังเห็นว่า แม้ว่าทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ผู้ประพันธ์ก็ใช้วิธีเชื่อมประโยคให้สัมพันธ์กับการแปรทำนองของประโยคก่อนหน้านี้ โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้กลวิธีของการลักจังหวะในวรรคแรกและขึ้นประโยคใหม่ในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ซึ่งเป็นการชี้ชวนของผู้ประพันธ์ ที่จะให้ผู้ฟังได้ติดตามในประโยคถัดไป อันเป็นการแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ ทางระนาดทุ้ม 2 ก็ใช้วิธีการดำเนินทำนองเก็บโดยการใช้มือทั้งสองปฏิบัติในหลากหลายรูปแบบ เรียงร้อยเป็นประโยคลงมาจบประโยคด้วยการกรออย่างฉับพลัน

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ด -- ท	- ล --	ท -- ล	- ช --	- ฟี --	- ร ม ฟ	--- ร	ม ฟ ช -
-- ท -	ล -- ช	-- ล -	ช -- ฟ	- ด - ด	----	- ด --	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงให้มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่ผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการดำเนินทำนองเป็นประโยคที่สอดคล้องกับวรรคที่ 2 ของประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสลับมือคู่ 8 เรียงร้อยลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก โดยนำเสียง ที่เป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการเชื่อมทำนองให้สนิทกลมกลืนยิ่งขึ้น จากนั้น ตีลูกต่างคู่ 11 (เสียง โดต่ำ กับเสียง ฟาสูง) ที่จังหวะยกและใช้การตีเสียงดูดำเนินทำนองขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองหลัก (---ด -ร มฟ -ด-ร มฟช-) จบประโยคด้วยการย่อจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือขวา

ทางระนาดทุ้ม 2

ล -- ฅ	--- ล	ด ร --	ด ล --	ด - ร ม	-- ร ฟ	-- ม ช	-- ฟ -
ล ---	ร ช ล -	-- ด ล	-- ช ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร --	ฟ ม --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงให้มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 แต่มีความต่างกันในกาแปรทำนองอย่างชัดเจน โดยขึ้นต้นประโยคด้วยการกรอเป็นคู่ 8 ที่เสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงตกของทำนองในประโยคก่อนหน้า (ทำนอง 1) และที่สำคัญคือ เป็นเสียงที่ 3 ของในกลุ่มเสียง ฟา ซึ่งเป็นกลุ่มเสียงของประโยคนี้ ทำให้ผู้ฟังได้ทราบว่า กำลังดำเนินทำนองในท่อนที่ 2

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีข้ามเสียงด้วยมือซ้ายมาลงเสียงตกของทำนองหลักในท่อนที่ 2 (รุชุลล) และดำเนินทำนองเก็บด้วยการตีในหลายๆ ลักษณะ คือ ตีสวนมือออก (ดริคด) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลชฟ) และใช้การตีสวนมือออกเรียงร้อยทำนองขึ้นไปหาเสียงตกของทำนอง (ดตุรม รตุรฟ มรมช ฟมฟ-) ในประโยคนี้ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า จะมีการย้ำเสียงตกของทำนองในทุกๆ พยางค์ที่ 4 เป็นระยะๆ (ล ล ฟ ม ฟ ช ล) ซึ่งมีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมประโยคได้อย่างกลมกลืนมาก จากนั้นย่อจบประโยคไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือขวา

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองตามแบบฉบับของตนอย่างชัดเจนโดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับมือร่วมกับการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงดูต แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การดำเนินทำนองเก็บและแสดงความสามารถของการใช้มือหลายๆ ลักษณะ ในการเรียงร้อยทำนองได้อย่างคล่องแคล่ว

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม 1

-- มีมี-)	- มี --	ริริ-)	ริ -	- ด --	-- ดด-)	- ด --	ลล-ล -	- ช --
ล -- มี)	--- ริ	--ริ - ด	----	ล -- ด	---	ล	--ล - ช	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะร่วมกับการตีสลับมือขวาและมือซ้ายเรียงร้อยทำนองลง มาหาเสียงตกของทำนองหลัก (--ม่ม่ม -มิ-ร รั้ว รัต -ด--- ล-ดดด -ด-ล ลลล ลข -ข-- ฟ) และมีการ นำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการเชื่อมประโยคให้มีความกลมกลืน แล้วย้าย จังหวะไปจบประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ล - มม- --- ม	- ม -- --- ร	รร- ร - --ร --	-- ด - ด ---	-- ดด- ล - --ด	- ด -- --- ล	ลล- ล - --ล --	-- ข - ข ---
------------------	-----------------	-------------------	-----------------	-------------------	-----------------	-------------------	-----------------

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ปรับแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการ นำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ใช้การลดลงมาดำเนินทำนอง ในระบบเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะร่วมกับการตีสลับมือขวาและมือซ้ายเรียงร้อยทำนองลง มาหาเสียงตกของทำนองหลัก (--มมม -ม-ร รร ร- ด-ด- ล-ดุด- -ด-ล ลลล ล- ข-ข- ฟ) และมีการ นำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมประโยคให้มีความกลมกลืน แล้วย้าย จังหวะไปจบประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ดำเนินทำนองที่มีความคล้ายกันมาก คือ ใช้วิธีการ ตีเสียงสะเดาะร่วมกับการตีสลับมือ แต่ถ้าพิจารณาให้ดี ทางระนาดทุ้ม 2 จะแสดงการลักจังหวะ มากกว่าและเลือกใช้การบรรเลงในระบบเสียงต่ำซึ่งสวนทางกับทำนองหลักอย่างชัดเจน

ท่อน 2 เทียบแรกประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ด -	ล ข --	- ร --	- ฟ --	----	ด ฟ --	ร ข --	ฟ ล --
ฟ -- ข	-- ฟ ร	-- ด ล	-- ร -	ด - ด ล	-- ร ด	-- ฟ ร	-- ข ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการตีกระทบสองเสียง (--ดช) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลชฟร) ดีข้ามเสียง (-รดล -ฟร- ด) แล้วย้ายจังหวะไปตกห้องที่ 5 จากนั้นตีสวนมือออกโดยใช้มือซ้ายและมือขวา (--ดล ดฟรด รชฟร ฟลชฟ) ไปตกพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า จะมีการย้ายเสียงตกของทำนองในทุกๆ พยางค์ที่ 4 เป็นระยะๆ (ล ด ร ฟ)

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ชช	ล ช --	ฟ ร --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ช --
ฟ - --ช	-- ฟร	-- ดล	-- รด	-- ดล	-- ลด	-- ดร	-- ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ตบแต่งทำนองโดยการตีเสียงสะเดาะ (--ชชช) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลชฟร ฟรดล) แล้วใช้ดีข้ามเสียงดำเนินทำนองตามทำนองหลัก (-ฟรด -ฟดล -ฟลด -ฟดร -ชร- ฟ) โดยมีการย้ายเสียงตกของทำนองในทุกๆ พยางค์ที่ 4 เหมือนกันทางระนาดทุ้ม 1 (ล ด ร ฟ)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเหมือนกัน โดยมีการย้ายเสียงตกของทำนองในทุกๆ พยางค์ที่ 4 เหมือนกัน (ล ด ร ฟ) ทำให้ผู้ฟังรับรู้ถึงเสียงตกของทำนองหลักอยู่ตลอดประโยค แต่ระนาดทุ้มทั้งสองก็แสดงการแปรทำนองเป็นทางระนาดทุ้มได้อย่างสละสลวย

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ร	ม ฟ ช ล	- ฟ --	ด ร ม ฟ	----	ฟ ช ล -	ช ล ด -	ล ด ร -
-- ด -	----	- ล - ล	----	--- ร	--- ฟ	--- ช	--- ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยการตีเสียงดุด (--ตุร มฟชล) แล้วใช้ลูกถ่าง (เสียง ลาต่ำ กับเสียง ฟาสูง) ย้ำเสียงตกของทำนองหลัก แล้วตามด้วยการตีเสียงดุดอีกครั้ง (---ล ตรมฟ) จากนั้นเรียงร้อยประโยคด้วยการตีเรียง 4 เสียงเข้าหาเสียงตกของทำนองหลัก โดยใช้มือซ้ายย้ำที่เสียงตกของทำนอง (---ร ฟุชลฟุ ชลลช ลตุรล) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย ในประโยคนี้ถ้าพิจารณาแล้ว กระสวนของทำนองจะมีการไล่เสียงลงไปหาเสียงต่ำอย่างเป็นระบบ เหมือนกับคลื่นที่ไล่เป็นระลอก

ทางระนาดทุ้ม 2

---ร	มฟชล	--ลล	ดล--	ฟ-ตุร	--รฟ	--ฟช	--ชล
ฟ-ด-	----	ล--ล	--ฟุ	-ล--	ด---	ร---	ฟ--ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยการตีเสียงดุดเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 (--ตุร มฟชล) จากนั้นใช้มือซ้ายลงเสียงคู่ 8 กับเสียงสุดท้ายของเสียงดุดเพื่อดึงทำนองลงไปตีในระบบเสียงต่ำ (ล-ลลล) มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลชฟุ) แล้วใช้การดำเนินทำนองด้วยการตี 3 เสียงลักจังหวะเข้าหาเสียงตกของทำนองหลัก (ฟลตุร ด-รฟ ร-ฟช ฟ-ชล) ในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ที่กล่าวไปแล้ว จะสังเกตได้ว่า ในขณะที่ตีลักจังหวะอยู่นั้น มือขวาจะยังคงย้ำที่เสียงตกของทำนองหลักอยู่ตลอดเวลา (ร ฟ ช ล)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง สามารถที่จะแปรทำนองโดยใช้ระบบเสียงต่ำได้อย่างหลากหลาย โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้กลวิธีการตีเสียงดุด และเรียงร้อยประโยคลงมาทางเสียงต่ำได้อย่างเป็นระบบ ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ก็ใช้กลวิธีการตีเสียงดุดแล้ว ลงมาดำเนินทำนองทางระบบเสียงต่ำเช่นกัน แต่ใช้การลักจังหวะช่วยให้ทำนองมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ลล)	ด ล --	ล ช --	- ร --	ช ฟ --	- ด --	ฟ ร --	- ล --
--- ล	-- ช ฟ	-- ฟ ร	- ร - ร	-- ร ด	- ด - ด	-- ด ล	- ล --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะประโยคก่อนหน้านี้จบด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะ (--ลลล) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลชฟ ลชฟร) จากนั้นใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายพร้อมกับการตีคู่ 8 ย้ำเสียงตกของทำนองที่จังหวะยกในท้องที่ 4,6 และ 8 ย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ลล)	ด ล --	ล ช --	- ร --	ช ฟ --	- ด --	ฟ ร --	- ล --
--- ล	-- ช ฟ	-- ฟ ร	- ร --	-- ร ด	- ด - ล	-- ด ล	- ล --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะ ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายและย้ำเสียงตกที่จังหวะยกเช่นเดียวกัน แต่ในท้องที่ 4 และ 8 จะเน้นจังหวะยกได้ชัดเจนกว่า เพราะใช้การลงล่วงหน้าโดยหยุดเสียงที่จังหวะยกในทันที

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการแปรทำนองที่คล้ายกัน คือ มีการดำเนินทำนองเดียวกัน ต่างเพียงการใช้ระบบเสียงคนละฝั่งและเน้นเสียงตกของทำนองที่จังหวะยกเช่นเดียวกัน

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ฟ	- ฟ --	ฟ -- ล	- ล --	--- ช	- ช --	ด -- ฟ	- ฟ --
ล - ฟ -	- รุ - ฟ	-- ล -	ล ม --	ล - ช -	ช รุ - ช	-- ฟ -	ฟ รุ --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และเป็นจำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ เพิ่มลีลาของทำนองด้วยการใช้คู่ 8 ตีสลับมือและใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง เรต้า กับเสียง ฟา) ลูกต่างคู่ 11 (เสียง มีต้า กับเสียง ลา) และลูกต่างคู่ 11 (เสียง เรต้า กับเสียง ซอล) เน้นทำนองที่จังหวะยก หลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ล - ฟฟ)	- ฟ --	ด - ลล)	- ล --	ด - ชช)	- ช --	ด - ฟฟ)	- ฟ --
- รุ --ฟ	--- ฟ	- รุ - ล	--- ล	- รุ --ช	--- ช	- รุ --ฟ	--- ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสลับมือเป็นคู่ 12 (เสียง ลา กับเสียง เรต้า) และคู่ 7 (เสียง โดต้า กับเสียง เรต้า) พร้อมกับการตีเสียงสะเดาะ ดำเนินทำนองเรียงร้อยลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ใช้ไหวพริบในการแปรทำนองที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 8 พร้อมกับการใช้ลูกต่างที่จังหวะยก ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การแสดงความสามารถของใช้วิธีตีเสียงสะเดาะเป็นระยะในการดำเนินทำนอง

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม 1

ฟ - ดุ ร	- ฟ - ร	-- ฟ ช	- ล --	- ด - ล	--- ด	- ล --	- ช --
- ล --	ดู - ดู -	ดู ร --	ฟ -- ช	-- ฟ -	- ช --	ฟ -- ช	-- ฟ ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้น้ำเสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก แต่ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะการใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ เริ่มต้นประโยคด้วยมือขวา สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้นับด้วยมือซ้าย ใช้การตีสลับมือ (ฟลดูร ดูฟดูร) มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดูรฟช) และใช้การตีลักจังหวะ (-ดฟล -ช-ด ฟล-ช -ชฟร) และจบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดู ร	- ร - ร	-- ฟ ช	- ช --	ล ด --	- ร - ด	----	- ร - --
ช ล --	ดู ล --	ดู ร --	ฟ ร --	-- ดู ร	-- ล -	ล ช ฟ ร	- ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้น้ำเสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 แต่ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะการใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวาพร้อมกับตีกระทบคู่ 4 ที่เสียงตกของทำนองหลัก (ชลดูร ดูร-ร ดูรฟช ฟช--) ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ลดูดูร) ตีสลับมือ (-รลล) แล้วใช้มือซ้ายตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองหลักเป็นคู่ 8 ที่จังหวะยก (ลชฟร -ร--) จบประโยคด้วยการตีลวงหน้าเป็นคู่ 8

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองต่างกันอย่างชัดเจน คือ ทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การดำเนินทำนองเก็บในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 4 และตามด้วยการตีสลับมือดำเนินทำนองหลอกล่อกับจังหวะ ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวาพร้อมกับการเน้นจังหวะยกเป็นคู่ 4

และคู่ 8 ซึ่งความแตกต่างของการแปรทำนองสามารถบ่งบอกความสามารถในเชิงการประพันธ์ของทางระนาดทุ้มทั้งสองได้เป็นอย่างดี

ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

- มี่ --	มี มี --	รึ รึ --	ด ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด --
-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ซ	-- ทุ ล	-- ดุ ทุ	-- ร ดุ	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายและมือขวาในการตีเรียงเสียงและตีข้ามเสียงอย่างแม่นยำ ตามกันลงมา เน้นจังหวะตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ดุ ซ ล ทุ ดุ ร) แล้วย่อยจังหวะจบประโยคด้วยคู่ 8 ในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

- มี่ --	- มี่ --	- รึ --	- ด --	- ซ --	- ล --	- ท --	- ด --
ม - ซ ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ซ	-- ม ล	-- ดุ ทุ	-- ซ ดุ	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4 (--ซม --มร --รดุ --ดุซ --มล --ดุทุ --ซดุ --มร) และใช้มือขวานำเสียงตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ดุ ซ ล ทุ ดุ ร) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ได้นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในการจบของ ท่อน 2 เทียบแรกได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังรับรู้การดำเนินทำนองได้อย่างชัดเจนว่า ทำนองกำลังดำเนินไปอย่างไร

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ริ - วรร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	-- ดุด)	- ร ม ฟ	--- ด	--- ล
ร -- ริ	-- ด ล	-- ช ฟ	- ฟ --	ฟ -- ด	----	ม ร ด -	ท ล - ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการ ดำเนินทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการ ตีเสียงสะเดาะ (--รร) และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ฟรดล ดลชฟ) และมาลงคู่ 8 ที่จังหวะยก ย้อยจังหวะไปตกห้องที่ 5 (วรรคที่ 2) จากนั้น จึงใช้จำนวนที่ต่างจากเทียบแรก โดยตีสะเดาะที่เสียง โด (ดุด) แล้วตีเรียงเสียงขึ้นลงมาตกจังหวะที่คู่ 4 โดยใช้การยกย้ายทำนองไปมา

ทางระนาดทุ้ม 2

มิ ริ --	มิ ริ --	ด ล --	ด ล --	ช ฟ --	ช ฟ --	ม ร --	ม ร --
-- ด ริ	-- ด ล	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ม ฟ	-- ม ร	-- ด ริ	-- ด -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการ เรียงร้อยเป็นทำนองเก็บจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสวนมือสลับกับใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย และมาจบทำนองที่เสียง โด ในพยางค์ที่ 3 ของห้องที่ 8 แล้วย้อยไปตกจังหวะในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 มีความหลากหลายในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะได้ใช้การตีเสียงสะเดาะ การตีไล่มือ การย้อยจังหวะและการยกย้ายทำนองไปมา ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การเรียงร้อยเป็นทำนองเก็บจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ โดยใช้การตีสวนมือสลับกับใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้ายและย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม 1

- ล --	มี ---	ริ -- ด	-- ล -	- ร --	ล ---	ด -- ริ	-- พิ -
-- ช ม	-- ล ร	- ล ด -	ล ด - ล	-- ด ล	-- ล ด	- ล ร -	ด พ --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้สำนวนกลอนที่สวนทางกับทำนองหลักขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีแสดงความสามารถของการใช้มือซ้ายในการเหวี่ยงเป็นคู่ 3 และคู่ 4 (--ลร -ลด- لد- --لد -ลร- ดพ--) นอกจากนี้ มือขวายังแสดงการลักจังหวะ แล้วย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- มม)	- ม --	รร) ร -	-- ด -	-- ดด)	- ด --	ลล) ล -	-- ชุ -
ล ---ม	--- ร	-- ร --	ด ---	ล ---ด	--- ล	-- ล --	ชุ ---

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 โดยดำเนินทำนองให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี และใช้ระบบเสียงต่ำไล่เรียงทำนองลงมา

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะพร้อมกับการตีสลับมือ มาลงย้อยจังหวะด้วยมือซ้ายในประโยคถัดไป

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 ยังคงแสดงความหลากหลายในการแปรทำนองได้มากกว่าทางระนาดทุ้ม 2 เพราะทางระนาดทุ้ม 1 ใช้วิธีแสดงความสามารถของมือซ้ายในการเหวี่ยงเป็นคู่ 3 และคู่ 4 ยักย้ายทำนองไปมาเพื่อไปหาเสียงตกของทำนองในทางระบบเสียงสูง แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การตีเสียงสะเดาะและการตีสลับมือเรียงร้อยประโยคลงมาเสียงต่ำ ซึ่งมีความหลากหลายน้อยกว่า

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ด -	ล ช --	- ร - ร	----	- ฟ --	- ด --	- ด --	- ฟ --
ฟ -- ช	-- ฟ ร	-- ร ฟ	-- ด -	- ฟ - ร	ด ล - ด	- ล - ด	ร ฟ - ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก และหลากหลายกว่าประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก โดยในช่วงวรรคแรก ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เหตุเพราะประโยคก่อนหน้านี้จบประโยคด้วยมือซ้าย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีกระทบสองเสียง (ดช) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลชฟร) จากนั้นใช้การตีเสียงคู่ 6 (เสี้ยวมือ) สร้างความเด่นให้กับทำนอง และแสดงความสามารถในการดำเนินทำนองของมือซ้ายในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 และย้ำจังหวะยกด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง โด) แล้วจบประโยคด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ชช -	ล ช --	ฟ ร --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ช --
ฟ -- ช	-- ฟ ร	-- ด ล	-- ร ด	-- ด ล	-- ล ด	-- ด ร	-- ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 3)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 2 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

พี -- รี่	- ด --	ด -- ล	- ช --	-- ดุ-)	- ล - ช	--- ด	- ล --
-- รี่-	ด -- ล	-- ล -	ช ---	พ -- ดุ	-- ดุ ดุ	- ดุ --	ดุ -- ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยในประโยคก่อนหน้านี้ได้เคลื่อนทำนองไปในทางเสียงสูง ในประโยคนี้จึงตบแต่งทำนองให้สอดคล้องต่อเนื่องกันกับประโยคที่แล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการเรียงร้อยทำนองจากเสียงสูงลงมาด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี้จากนั้นในวรรคที่ 2 ห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (ดุ-ดุ) แล้วใช้การประสาน คู่ 5 (เสียง โด กับเสียง ซอล) และตีสลับมือเป็นคู่ 6 มาตกจังหวะที่ทำนองหลักด้วยมือซ้าย (-ด-ล-ล)

ทางระนาดทุ้ม 2

--- ู	ม พ ซ ล	-- ลล-)	ดุ ล --	พ - ดุ ู	-- ร พ	-- พ ซ	-- ซ ล
พ - ดุ -	-----	ล -- ล	-- ซ พ	- ล --	ดุ ---	ร ---	พ -- ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 4)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

- ล --	- พิ --	ล ช --	- รั --	ช ฟ --	รัต --	ฟ ร --	ด ล --
-- ช ฟ	-- ช ฟ	-- ฟ ร	-- ฟ ร	-- ร ด	-- ร ด	-- ด ล	-- ด ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยการใช้การเคลื่อนที่ของทำนองจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้ตบแต่งทำนองด้วยการตีมือขวาไล่ลงตามมือซ้าย โดยในวรรคแรกใช้การตี 3 พยางค์ ส่วนในวรรคที่ 2 ได้เพิ่มพยางค์ให้มากขึ้น แสดงความสามารถของการดำเนินทำนองของมือขวาและมือซ้าย จบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ลล	ด ล --	ล ช --	- รั --	ช ฟ --	- ด --	ฟ ร --	- ล --
--- ล	-- ช ฟ	-- ฟ ร	- ร --	-- ร ด	- ด - ล	-- ด ล	- ล --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 5)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 2 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ฟ	- ร --	ฟ -- ล	- ฟ --	ล -- ช	- ม --	ด -- ฟ	- ร --
-- ฟ-	ร - ม ฟ	-- ล-	ฟ - ช ล	-- ช-	ม - ฟ ช	-- ฟ-	ร - ม ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง และเป็นจำนวนที่ต่อเนื่องจากประโยคก่อนหน้านี้ แต่เพิ่มลีลาของทำนองให้ต่างจากประโยคเดียวกันในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีตีสลับมือเป็นคู่ 8 แสดงความแม่นยำในการดำเนินทำนองของมือทั้งสองแล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

ล - ฟฟ)	- ฟ --	ด - ลล)	- ล --	ด - ชช)	- ช --	ด - ฟฟ)	- ฟ --
- ร --ฟ)	--- ฟ	- ร --ล)	--- ล	- ร --ช)	--- ช	- ร --ฟ)	--- ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดท่อม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 6)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดท่อม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดท่อม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 2 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 7

ทางระนาดท่อม 1

ฟ - ดุ -	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ช	--- ช	ล - ล ท	- ท ด -	ด ริ --
- ล - ล	ช ล --	ดุ ร --	ดุ ร --	- ฟ --	- ช --	ล -- ท	--- ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดท่อม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้น้ำเสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ โดยเริ่มต้นประโยคด้วยมือขวา เพราะในประโยคก่อนหน้าจับด้วยมือซ้าย ใช้การตีสวนมือ (ฟลุดล) มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ชลุดร) ตีสวนมือ (ดุรฟร) มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดุรฟช) และใช้การลักจังหวะอย่างกระชั้นในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 (-ฟ-ช ลชลท ลทตท ดริ-ร) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 4 ของกลุ่มเสียง (4th Degree) เข้ามาช่วยในการดำเนินให้กลมกลืนและเลื่อนไหลได้คล่องแคล่วขึ้นและจบประโยคด้วยมือซ้าย

ทางระนาดท่อม 2

-- ดุ ร	- ร - ร	-- ฟ ช	- ช --	ล ด --	- ริ - ด	----	- ริ --
ช ล --	ดุ ล --	ดุ ร --	ฟ ร --	-- ดุ ร	-- ล -	ล ช ฟ ร	- ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 7)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

--- มี่	----	- มี่ - รี่	- ด --	- ช --	ช ฟ --	ฟ ม --	ม ร --
-- ม -	ร ร --	-- ร -	ด -- ช	-- ด ฟ	-- ทุ ม	-- ล ร	--- ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง ผู้ประพันธ์เรียงร้อยทำนองให้เริ่มจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีลวงหน้าในท่อนที่ 2 (ร ร--) และตีสลับมือเป็นคู่ 8 มาตกจังหวะที่เสียงซอล (-มี่รี่ ดุด-ช) แล้วตีสลับมือเป็นทำนองลงมาหาเสียงตกของทำนองในระบบต่ำ (-ชดฟ ชฟทุม ฟมลร มร-ร) จบประโยคลงพอดิจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

- มี่ --	- มี่ --	- รี่ --	- ด --	- ช --	- ล --	- ท --	- ด --
ม - ช ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ช	-- ม ล	-- ด ทุ	-- ช ด	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรก ประโยคที่ 8)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

----	ทุ ดุ ร -	ม ช --	ม ช --	-- ร ดู	----	ทุ ดู --	ทุ ดู --
-- ทุ ล	--- ม	- ทุ - ม	- ทุ - ม	----	ทุ ล ทุ ม	- ทุ - ม	- ทุ - ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตบแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้ระบบเสียงต่ำ สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี ได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้วและเป็นที่ยอมรับแล้วว่า ในท่อน 3 นี้ ประโยคต้นจะดำเนินทำนองซ้ำสองครั้ง ผู้ประพันธ์จึงใช้แนวทางในตบแต่งทำนองที่ซ้ำกันให้มีความหลากหลาย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (-- ทุ ล ทุ ดุ ร ม) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการเน้นเสียง ซอล (คู่ 3 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางเสียงต่ำ (-- ร ดู ทุ ล ทุ ม) และเปลี่ยนเป็นการเน้นเสียง โด (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก และจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

--- มี่	- มี่ --	มี่ -- มี่	- มี่ --	-- มม-	ช ม --	มม-ชช-	- มี่ --
-- ม -	ม ลู - ม	-- ม -	ม ช - ม	-- --ม	-- ร ด	--ร --ม	- ม - ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะเป็นการบรรเลงในระบบเสียงสูงเหมือนกับทำนองหลักเช่นเดียวกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีลูกต่างคู่ 12 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง มีสูง) และลูกเลี้ยงมือคู่ 6 (เสียง ซอล กับเสียง มีสูง) โดยเป็นการเน้นเสียงที่จังหวะยก จากนั้นตีเสียงสะเดาะ (--มมม) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ชมรด) แล้วตีเสียงสะเดาะสองเสียง (มมร ชชม) และเน้นเสียงตกของทำนองด้วยคู่ 8 ที่จังหวะยก แล้วลงพอดิจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ต่างมีความหลากหลายของการแปรทำนอง โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำก่อน ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การบรรเลงในระบบเสียงสูง แต่ระนาดทุ้มทั้งสองใช้กลวิธีการเน้นเสียงตกของทำนองที่จังหวะยก ทำให้ประโยคต้นของท่อน 3 ของทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีความโดดเด่นขึ้นมาในทันที

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 2

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ลล-	- ทุ ดุ ร	-- ดุด-	- ร ม ช	-- มม-	- ช ล ด	----	ล ท ด รั
---	---	---	---	---	---	---	---

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาเสียงสูงซึ่งสวนทางกับทำนองหลักด้วยการขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวา เพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ลุลล --ดุดุด --มมม) และใช้มือขวาตีเรียงเสียงเข้าหาคู่ 8 เคลื่อนทำนองจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง (-ทุร -รมช -ชลด) โดยนำคู่ 8 มาเน้นเสียงตกของทำนอง (ร ช ด) แต่ในห้องที่ 7 และ 8 ได้เพิ่มการตีเสียงดุดเข้ามาเพื่อสร้างสีสันให้กับทำนอง

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดุด	ร - ม -	-- มม	ช - ล -	-- ลล	ด ล --	ช ม --	- ช --
-- --ด	- ด --	ร -- ม	- ม --	ช -- ล	-- ช ม	-- ร ด	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะพร้อมกับการตีสลับมือ ในการดำเนินทำนองและย่อยังหวะในห้องที่ 2 และ 4 (--ดุดุด รดุม- ร-มมม ชมล- ช) จากนั้นตีเสียงสะเดาะ (--ลลล) แล้วใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลชม ชมรด -ชมร) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีวิธีการในการแปรทำนองที่หลากหลายต่างกัน โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะและการลงจังหวะด้วยคู่ 8 ที่เสียงตกของทำนอง แล้วใช้การตีเสียงดุดในห้องที่ 7 และ 8 แต่ทางระนาดทุ้ม 2 แสดงความสามารถของการตีเสียงสะเดาะเช่นกัน แต่ใช้การตีสลับมือและลักจังหวะเข้ามาช่วยให้ทำนองมีความหลากหลาย

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ด -	- ช --	ด -- ช	- ช --	-- ช -	ดุด- ด	-- มม	----
----	ช -- ม	-- ช -	ช ---	ม -- ช	-- ด --	- ช - ม	- ม --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวาและใช้การตีล็กจังหวะเพื่อแสดงถึงความหลากหลายของทำนอง (--ด- ซซ-ม ด-ซซ ซซ-ม) จากนั้นใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสะเดาะ (ดุดุด มมม) และย้ายจบประโยคลงคู่ 4 ในประโยคถัดไป

ทางระนาดทุ้ม 2

ซ - ดุด-	- ดุ --	ซ - มม-	- ม --	ซ - ซุ ล	-- ล -	ด - ม -	ซ ---
- ซ -- ดุ	--- ดุ	- ซ -- ม	--- ม	- ม --	ซ ---	--- ร	- ม --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยพลิกกลับมาใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยการตีสลับมือขวาและมือซ้ายพร้อมกับการตีเสียงสะเดาะ (ซซดุดุด -ด-ดุ ซซมมม -ม-ม) จากนั้นใช้การตีเรียง 3 เสียง พร้อมกับการล็กจังหวะไปจบลงหน้าที่ยางคี่ที่ 2 ของห้องที่ 8

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้น ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการแปรทำนองที่มีความหลากหลายใกล้เคียงกันโดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับมือพร้อมกับล็กจังหวะในวรรคแรกและตีเสียงสะเดาะในวรรคที่ 2 ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การตีเสียงสะเดาะในวรรคแรกและใช้การตีสลับมือพร้อมกับล็กจังหวะในวรรคที่ 2

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

ม - ดุด-	- ซ --	ม ร --	- ซ --	- ซ - ม	--- ซ	- ร --	- ม --
ทุ -- ดุ	-- ม ร	-- ดุ ทุ	ล ทุ - ทุ	-- ม -	- ซ --	ม -- ดุ	--- ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยผู้ประพันธ์กลับมาใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนองอีก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเสียงสะเดาะ (--ดุดุด) ใช้มือขวาตีไถ่ลงตามมือซ้ายมาหาคู่ 8 ที่เสียงตกของทำนอง (-ชมร มรดุทุ ลุช-ช) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 7 ของกลุ่มเสียง (7th Degree) เข้ามาช่วยในการเชื่อมทำนองให้มีความสนิทกลมกลืนยิ่งขึ้น แล้วใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีสลับมือสวนมือเข้าหาเสียงตกของทำนองในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

- ช --	- ช --	- ช --	- ล --	ด ล --	- ม --	- ช --	- รี้ --
-- ช ดุ	-- ดุ ร	-- ร ม	-- ม ช	-- ชม ม	-- ร ดุ	-- ม ร	- ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้มือซ้ายตีเหวี่ยงสองเสียงเป็นคู่ 4,2 และ 3 (--ชดุ --ดุร --รม --มช) โดยเสียงที่ 2 เป็นเสียงตกของทำนอง (ดู ร ม ช) แล้วใช้มือขวาตีไถ่ลงตามมือซ้าย (ดลชม) จากนั้นตี 3 เสียงมาลงล่วงหน้าในห้องที่ 8 (-มรดุ -ชมร -รี้--)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการแปรทำนองตามแบบของตนที่แตกต่างกันโดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนองพร้อมกับการตีสลับมือมาลงเสียงตกของทำนอง ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การย้ำเสียงตกของทำนองด้วยมือซ้ายและใช้การจบประโยคด้วยการล่วงหน้าเป็นคู่ 8

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ช -	- ม - ช	- ม - ร	- ดุ --	- ล --	- ม --	- ช --	- ร --
----	ม - ร -	ม - ร -	ดุ -- ลุ	-- ช ม	-- ม ช	-- ม ร	- ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการให้ระบบเสียงต่ำมาดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีสลับลมมือลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก (--๗- มมรช มมรร ดุ-ล) จากนั้นใช้การตีข้ามเสียงและตีสวนมือในการดำเนินทำนองมาลงก่อนจังหวะด้วยคู่ 8 ด้วยการล่องหน้า (-ล๗ม -ม๗๗ -๗ม๗ -ร--)

ทางระนาดทุ้ม 2

- ม --	- ม --	- ร --	- ด --	- ล --	- ๗ --	- ล --	- ด --
ม - ๗ ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ล	-- ม ๗	-- ด ล	-- ๗ ด	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายดำเนินทำนองเป็นคู่ 3,2 และ 4 (--๗ม --มร --รด --ดล --ม๗ --ดล --๗ด --มร) และใช้มือขวาเน้นเสียงตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ด ล ๗ ล ด ร) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การดำเนินทำนองในระบบเสียงต่ำและจบประโยคด้วยการตีล่องหน้า แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้สลับลมมือโดยให้มือซ้ายย้ำเสียงตกของทำนองได้อย่างชัดเจนและจบประโยคพอดีจังหวะ

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ร -	- ม --	ร -- ม	-- ด ร	-- มม-	- ๗ ล ด	--- ๗	ล ด --
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	--- ม	----	- ม --	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการเคลื่อนทำนองไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ในวรรคแรก ใช้วิธีการตีเรียงเสียง (เสียงที่ 3 ลงเสียงต่ำ) มาลงคู่ 8 ด้วยการ ลักจังหวะก่อนแล้วมาตกลงพอดีจังหวะ (-ครุม -ม-ดู รุม-ม -ลดู) จากนั้นใช้การตีเสียงสะเดาะ (--มมม) และตีเสียงดูด ช่วยในการดำเนินทำนองขึ้นไปหาเสียงสูง แล้วย่อจังหวะไปจบในประโยค ถัดไปด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

มี - ริ -	- มี - ล	-- ด -	- ริ --	ด - ล -	- ด --	- รุม ฟ	ช ล --
- ด - ม	- ม --	ช ล - ร	- ร --	- ช - ดู	- ดู --	ดู ---	- ล - ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการเคลื่อนทำนองลงมาหาเสียงต่ำ

การใช้กลวิธีพิเศษ

โดยในวรรคแรก ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการตีเรียงเสียง (เสียงที่ 3 ลงเสียงต่ำ) มาลงคู่ 8 ด้วยการ ลักจังหวะก่อนแล้วมาลงล่วงหน้าในช่องที่ 2,4 และ 6 (ม็ดรัม -มี-ล ชลตร -ริ-- ดชลดู -ด--) จากนั้น ใช้การตีเสียงเสียงดูด ช่วยในการดำเนินทำนองลงมาหาเสียงต่ำ แล้วเน้นเสียงคู่ 8 ที่จังหวะยกก่อน ลงพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ได้แปรทำนองจากทำนองหลักที่เป็นการเรียงร้อยเป็น ลำนวนเก็บออกมาให้มีลีลันมากกว่าเดิม แสดงบทบาทของความเป็นระนาดทุ้มได้อย่างชัดเจน ด้วยการใชกลวิธีพิเศษด้วยการลักจังหวะและการตีเสียงดูด ทำให้ประโยคมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ด -	ลล- ล	ล- ด -	ฟฟ --	-- ด -	ชช- ช	-- ลล-	- ล - ล
ล -- ดู	-- ล -	- ล - ดู	-- ฟ --	--- ดู	-- ช --	- ดู -- ล	--- ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวาเพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงสะเดาะ (ลลล ฟฟฟ ซซซ ลลล) แล้วจบประโยคลงพอดีจังหวะด้วยคู่ 4

ทางระนาดทุ้ม 2

----	ม ฟ ซ ล	- ด - ล	- ด - ล	-- ซ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ดุ ร	---	-- ม ล	-- ม ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้ระบบเสียงต่ำ เพราะในประโยคก่อนหน้านี้ได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ดุ ร ม ฟ ซ ล) มีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่เสียง ลา จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางต่ำ (--ซ ฟ ม ร ด ล) และเปลี่ยนเป็นการเน้นเสียง ฟา (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก และจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 มีความหลากหลายในการแปรทำนองกว่าทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 เน้นที่การตีเสียงสะเดาะที่เสียงตกของทำนอง ในขณะที่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การตีคู่ 8 ที่เสียงตกของทำนอง และถ้าลองพิจารณาดูแล้ว ในห้องที่ 4 เสียงตกของการแปรทำนอง (เสียง ลา) ไม่ตรงกับเสียงของทำนองหลัก (เสียง ฟา) แต่ถ้าพิจารณาภาพรวมทั้งประโยค จะพบว่า เป็นเจตนาของผู้ประพันธ์ที่ต้องการให้เห็นความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลงและความสอดคล้องของประโยค

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

- ร - ร	-- ม ฟ	-- ซ ล	- ท --	--รร-	- ม ฟ ซ	--- ๒	ม ฟ --
- ล --	ดู ร --	ม ฟ --	ซ ---	ล -- ร	----	- ดู --	--- ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่พลิกกลับมาใช้ระบบเสียงต่ำในทันที

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ขึ้นต้นประโยคด้วยคู่ 4 และใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ดูร มฟซล) และตีกระทบสองเสียง (ซท--) ย่อยจังหวะไปตกห้องที่ 5 จากนั้นใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีเสียงสะเดาะ (--รร) และตีเสียงดูด (-มฟซ -ดู-ร มฟ-ฟ) แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดู ฟ	----	ดู ฟ --	- ดู - ฟ	-- ดู ฟ	----	ดู ฟ --	ดู ฟ --
--- ดู	- ฟ --	- ดู - ซ	--- ดู	ล -- ดู	- ล --	- ดู - ซ	- ดู - ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักอย่างชัดเจน แต่มีความสอดคล้องกับประโยคของตนก่อนหน้านี้ โดยใช้ระบบเสียงต่ำ สาเหตุเพราะในประโยคก่อนหน้านี้ได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเน้นเสียงคู่ 4 ที่เสียง ฟา (เสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียงปัญญาจมูล) และใช้มือซ้ายหลอกล่อกับจังหวะลงมาหาเสียงตกของทำนองหลัก (ฟ ซ ล ล ซ ฟ)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีแปรทำนองที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนโดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การเรียงร้อยเป็นทำนองพร้อมกับตีเสียงสะเดาะและเสียงดูด แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการหลอกล่อกับจังหวะด้วยการตีเสียงคู่ 4 ที่เสียง ฟา (เสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง) สลับกับการใช้มือซ้ายเน้นเสียงตกของทำนอง

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 9

ทางระนาดทุ้ม 1

- ร - -	- ล - -	- ดุ - -	- ช - -	- ลุ - -	- ฟ - -	- ชุ - -	- - ร -
- - ดุ ลุ	- - ลุ ดุ	- - ลุ ชุ	- - ชุ ลุ	- - ชุ ฟุ	- - ฟุ ชุ	- - ฟุ รุ	- - รุ -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้เสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียงและข้ามเสียง ตีสวนมือไปมาเรียงร้อยลำนวนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และจบประโยคด้วยการล่องหน้าเป็นคู่ 8 ที่เสียง เร

ทางระนาดทุ้ม 2

ฟ - ดุ ร	- ร - ร	ดุ ร ฟ ช	ฟ ช - ช	ล ด - -	- รุ - ด	- - - -	- - รุ -
- ลุ - -	ดุ ลุ - -	- - - -	- ร - -	- - ดุ ร	- - ล -	ล ช ฟ ร	- - ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ให้มือขวาขึ้นต้นประโยค เพราะประโยคก่อนหน้านี้นี้จบด้วยมือซ้าย พร้อมกับตีกระทบคู่ 4 ที่เสียงตกของทำนองหลัก (ฟลุดุร ดุร-ร ดุรฟช ฟช-) ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ลคดุร) ตีสลับมือ (-รุลค) แล้วใช้มือซ้ายตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองหลักเป็นคู่ 8 ที่จังหวะยก (ลชฟร -รุ-) จบประโยคด้วยการตีล่องหน้าเป็นคู่ 8 ที่พยางค์ที่ 3 ซึ่งจะพบว่า การดำเนินทำนองของทางระนาดทุ้ม 2 ในประโยคนี้ มีความเหมือนกับท่อน 2 ประโยคที่ 7 ทั้งเทียบแรกและเทียบกลับที่ทางระนาดทุ้ม 2 ได้เคยนำมาใช้ไปแล้ว

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก แต่ทางระนาดทุ้ม 2 แปรทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักมากกว่าอย่างชัดเจน

ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 10

ทางระนาดทุ้ม 1

- ช - ช	----	- มี - ริ	----	-- ช -	ด ล --	ช ฟ --	-- ริ -
-- ช -	ล ทุ ดุ ร	-- ร -	ด ทุ ล ชุ	----	-- ช ฟ	-- ม ร	-- ร -

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง แต่ในประโยคที่แล้วผู้ประพันธ์ได้เรียงร้อยสำนวนลงมาระบบเสียงต่ำแล้ว ในประโยคนี้อาจดำเนินเสียงต่ำต่อแล้วเคลื่อนทำนองไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความสามารถของมือซ้ายในการตีเสียงเรียง 4 เสียงขึ้นและลง (ลทุดุร ดุทูลชุ) และย้อยจังหวะไปตกมือขวาในครั้งที่ 5 แล้วใช้การตีมือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ดลชฟ ชฟมร) จบประโยคด้วยการล่องหน้าลงคู่ 8

ทางระนาดทุ้ม 2

- มี --	- มี --	- ริ --	- ด --	- ช --	- ล --	- ท --	- ด --
ม - ช ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ชุ	-- ม ลุ	-- ดุ ทุ	-- ชุ ดุ	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำและเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความแม่นยำของการใช้มือซ้ายดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4 (--ชม --มร --รดุ --ดุชุ --มลุ --ดุทุ --ชุตุ --มร) และใช้มือขวานั่นเสียงตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ด ชุ ลุ ทุ ดุ ร) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้อาจพบว่า การดำเนินทำนองของทางระนาดทุ้ม 2 ในประโยคนี้อาจมีความเหมือนกับท่อน 2 ประโยคที่ 8 ทั้งเที้ยวแรกและเที้ยวกลับที่ทางระนาดทุ้ม 2 ได้เคยนำมาใช้ไปแล้ว

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

----	ท ด ร -	-- ม -	- ม --	ช ล ท -	- ด - ด	----	----
-- ช ล	--- ม	-- ล -	ม ช - ม	--- ด	- ด --	ช ด ม ช	- ม --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก คือ ใช้การบรรเลงในระบบเสียงสูงตามทำนองหลัก เพราะในประโยคเดียวกันซึ่งเป็นประโยคต้นของท่อน 3 ที่มีการบรรเลงซ้ำสองครั้งผู้ประพันธ์ได้แปรทำนองในระบบเสียงต่ำมาแล้ว ดังนั้นในครั้งนี้ จึงได้เปลี่ยนมาใช้ระบบเสียงสูงในการดำเนินทำนองบ้าง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ชล ทดรัม) มีการนำเสียง ที ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการตีลูกต่างคู่ 12 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง มีสูง) และตีลูกเลี้ยวมือคู่ 6 (เสียง ชอล กับเสียง มีสูง) ด้วยการแสดงความแม่นยำของมือซ้ายในการเหวี่ยงขึ้นลงเป็นคู่ 5 และคู่ 3 โดยใช้เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงลูกตกของทำนองยืนจังหวะอยู่ตรงกลาง จากนั้นแสดงกำลังของมือขวาด้วยการตีเรียง 4 เสียง (ชลทด) แล้วเปลี่ยนกลับมาแสดงกำลังของมือซ้ายด้วยการตีข้ามเสียงกระจายคอर्डแบบที่เรียกว่า Arpeggio (ชดุมช) จากนั้นย่อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไปด้วยคู่ 8

ทางระนาดทุ้ม 2

--- ม	- ม --	ม -- ม	- ม --	-- มม)	ช ม --	มม)ชช)	- ม --
-- ม -	ม ล - ม	-- ม -	ม ช - ม	-- --ม	-- ร ด	--ร --ม	- ม - ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาบทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 1)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาบทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาบทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 2

ทางระนาบทุ้ม 1

มี - ดุ))	ร ม --	ม ข --	ข ล --	-- ด -	ข ล --	ล ด --	ด ริ --
ม -- ด))	--- ร	--- ม	----	ข -- ม	--- ข	--- ล	----

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาบทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก โดยพลิกทำนองกลับมาเริ่มในระบบเสียงต่ำอีก แล้วเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาเสียงสูง ซึ่งแตกต่างกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ใช้การขึ้นประโยคด้วยการตีเสียงสะเดาะ (--ดุ) แล้วให้มือขวาดำเนินทำนอง โดยใช้มือซ้ายเน้นเสียงที่ลูกตกของทำนองขึ้นไปหาเสียงตกของทำนองในเสียงสูง แล้วย่อยจังหวะไปจบในประโยคถัดไปด้วยมือขวา

ทางระนาบทุ้ม 2

-- ดุ))	ร - ม -	-- มม))	ข - ล -	-- ลล))	ด ล --	ข ม --	- ข --
-- --ดุ))	- ด --	ร - --ม	- ม --	ข - --ล	-- ข ม	-- ร ด	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาบทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 2)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้นี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

-- มม- ร-- ม	ช ด -- - ช - ม	ช ด -- - ช - ม	ช ด -- - ช --	-- มม- ม-- ม	ช ด -- - ช - ด	ช ด -- - ช - ร	ช ด -- - ช - ม
-----------------	-------------------	-------------------	------------------	-----------------	-------------------	-------------------	-------------------

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้มีการพลิกแพลงทำนองโดยใช้การตีเสียงสะเดาะ (มมม) และเน้นจังหวะยกที่คู่ 4 เสียง โด (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) โดยให้มือซ้ายย้ำเสียงลูกตกของทำนองในห้องที่ 2, 3 และ 4 (ม ม ม) และในวรรคที่ 2 เป็นวิธีการเดียวกันแต่ได้เปลี่ยนให้มือซ้ายย้ำเสียงเรียงจากเสียงต่ำไปหาสูงในห้องที่ 6, 7 และ 8 (ด ร ม) ซึ่งเสียงต่ำที่เริ่มก็คือเสียงเดียวกับทำนองหลักนั่นเอง แล้วจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

----	ทุ ด ร ม	- ช - ม	- ช - ม	--- ล	ทุ ล - ม	- ช - ม	- ช - ม
-- ช ล	--- ม	-- ม ม	-- ม ม	-- ช -	-- ช ม	-- ม ม	-- ม ม

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยแปรทำนองให้หลากหลายกว่าประโยคต้นของตนในเที่ยวแรก เพราะเป็นประโยคต้นของท่อน 3 ที่เป็นการบรรเลงซ้ำกัน

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ซลฺ ทุกรม) มีการนำเสียง ที่ ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียง มาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการเน้นเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงตกของทำนองให้มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น จากนั้นตีกระทบสองเสียง (--ซลฺ) และใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ทุลชฺม) ลงมาหาคู่ 8 ที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงตกของทำนองให้มีความเด่นชัดเช่นเดียวกัน

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่า ทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน สาเหตุเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการแปรทำนองของท่าน 3 ในประโยคต้นที่ซ้ำกัน

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 1

--- ดุ	-- ดุ ร	-- ร ม	-- ม ซ	----	ด ล --	- มี --	- ซ --
-- ล -	ซ ล --	- ด --	- ร --	-- ซ -	-- ซ ม	-- ม ซ	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับ กระสวนทำนองหลัก โดยในครั้งนี้ผู้ประพันธ์ใช้ระบบเสียงต่ำในการดำเนินทำนอง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีกระทบสองเสียง (--ลฺด) ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา (ซลฺดุร) และตีเรียงเสียง (-ดฺร ม- ร ม ซ) แล้วย้อยจังหวะไปตกห้องที่ 5 ด้วยมือซ้าย จากนั้นใช้การตีเรียงที่ละสองเสียง (ดลชฺม) แล้วใช้มือซ้ายขวาตีสลับมือดำเนินทำนองให้มาตกที่ลูกตกของทำนองเพลงด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดฺด)	ร - ม -	-- ม ม)	ซ - ล -	-- ลล)	ด ล --	ซ ม --	- ซ --
-- --ด)	- ด --	ร - --ม)	- ม --	ซ - --ล)	-- ซ ม	-- ร ด	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการ นำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 2 และเที่ยวกลับประโยคที่ 2)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่แตกต่างประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 1

ด - ซ ล	-- ด ริ	- มี --	- ริ --	-- ด -	- ซ --	ฟ -- ม	--- ริ
- ม --	ซ ล --	ด -- ริ	-- ด ล	--- ร	ซ - ดุ ฟ	- ทุ ม -	ล ร - ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการเรียงร้อยทำนองในวรรคแรก โดยขึ้นต้นประโยคด้วยมือขวาเพื่อให้สอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี และในวรรคที่ 2 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการแสดงความแม่นยำของมือซ้ายในการเหวี่ยงเป็นคู่ 4 ขึ้นลงอย่างรวดเร็ว (--ดริ ซซดฟ ฟทุมม ลริ) แล้วจบประโยคด้วยคู่ 8

ทางระนาดทุ้ม 2

- มี --	- มี --	- ริ --	- ด --	- ล --	- ซ --	- ล --	- ด --
ม - ซ ม	-- ม ร	-- ร ดุ	-- ดุ ลุ	-- ม ซุ	-- ดุ ลุ	-- ซุ ดุ	-- ม ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการแสดงความชัดเจนของการใช้มือซ้ายดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4 (--ชม --มร --รด --ดล --มช --ดล --ชด --มร) และใช้มือขวาเน้นเสียงตกของทำนองหลักได้อย่างชัดเจน (ม ร ด ล ช ล ด ร) จบประโยคพอดีจังหวะด้วยมือซ้าย ในประโยคนี้ของทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 2 เที่ยวแรกและเที่ยวกลับในประโยคที่ 8) เนื่องจากเป็นประโยคสุดท้ายของท่อน ที่สามารถทำให้ผู้ฟังรับรู้การดำเนินทำนองหลักของบทเพลงได้อย่างชัดเจน

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ร -	- ม - -	ร - - ม	- - ด ร	- - ล -	- ด - -	ล - - ด	- - ช ล
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	- ช - ด	- ด - ช	- ด - ด	- ม - ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การแปรทำนองจากทำนองเก็บมาเป็นทำนองห่างๆ และเน้นเสียงตกที่คู่ 8 เป็นระยะๆ ในห้องที่ 2,3 และ 4 กับห้องที่ 6,7 และ 8 จำนวนนี้ ผู้ประพันธ์ได้เคยใช้ไปแล้วในเที่ยวแรก แต่เป็นระบบเสียงต่ำ ในเที่ยวกลับนี้จึงเปลี่ยนมาใช้ในระบบเสียงสูง

ทางระนาดทุ้ม 2

ม - ร -	- ม - ล	- - ด -	- ร - -	ด - ล -	- ด - -	- ร ม พ	ช ล - -
- ด - ม	- ม - -	ช ล - ร	- ร - -	- ช - ด	- ด - -	ด - - -	- ล - ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 6)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตกแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เที่ยวกลับ ประโยคที่ 7

ทางระนาดทุ้ม 1

----	ม ฟ ช -	ล ด --	ล ด --	-- ช ฟ	----	ดุ ฟ --	ดุ ฟ --
-- ดุ ร	---	- ดุ - ลุ	- ดุ - ลุ	----	ม ร ดุ ลุ	- ดุ - ลุ	- ดุ - ลุ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตกแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยผู้ประพันธ์ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการตกแต่งลีลาทำนองด้วยการใช้ระบบเสียงต่ำ เพราะในประโยคก่อนหน้านี้ได้เรียงร้อยทำนองลงมาหาาระบบเสียงต่ำไว้ก่อนแล้ว ผู้ประพันธ์จึงใช้แนวทางในการตกแต่งทำนองที่ซ้ำกันให้มีความหลากหลาย

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียง (--ดุร มฟชล) มีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมทำนอง และใช้กลวิธีพิเศษโดยการเน้นเสียง โด (คู่ 3 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางต่ำ (--ชฟ มรดุล) และเปลี่ยนเป็นการเน้นเสียง ฟา (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก และจบประโยคพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

----	ม ฟ ช ล	- ด - ล	- ด - ล	-- ซ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ดุ ร	--- ล	-- ม ล	-- ม ล	----	ม ร ดุ ล	- ด - ล	- ด - ล

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 7)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

-- ดุ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --	-- ดุ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
--- ดุ	- ฟ --	- ด - ซุ	- ด - ล	ด	- ล --	- ด - ซุ	- ด - ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้จำนวนกลอนที่เป็นระบบเสียงต่ำ เพราะต้องการให้จำนวนสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้า

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้วิธีการเน้นเสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของกลุ่มเสียง (1st Degree) ที่จังหวะยกแล้วใช้มือขวาเป็นตัวย้ำเสียงของทำนองหลัก (ฟุ ซุ ล ล ซุ ฟุ) แล้วจบประโยคลงพอดีกับจังหวะด้วยมือซ้าย

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ดุ ฟ	----	ดุ ฟ --	- ดุ - ฟ	-- ดุ ฟ	----	ดุ ฟ --	ดุ ฟ --
--- ดุ	- ฟ --	- ดุ - ทุ	--- ดุ	ลู -- ดุ	- ลู --	- ดุ - ทุ	- ดุ - ฟ

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เช่นเดียวกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ในประโยคนี้ของทางระนาดทุ้ม 2 จะเป็นการแปรทำนองโดยบรรเลงซ้ำกับประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก (ท่อน 3 เที่ยวแรก ประโยคที่ 8)

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 แสดงความสามารถในการแปรทำนองได้หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะเป็นการแปรทำนองที่ตบแต่งประโยคที่ต่างจากประโยคเดียวกันของตนในเที่ยวแรก

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 9

ทางระนาดทุ้ม 1

ฟ - ดุ ลู	-- ดุ ร	-- ฟ ร	-- ฟ ทุ	-- ลล)	- ล --	ทุ ทุ -	ฟ -- รั
- ลู --	ทุ ลู --	ดุ ร --	ดุ ร --	--- ล)	--- ทุ	-- ทุ - ฟ	- ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก เพราะบทประพันธ์กำลังจะสิ้นสุดลงแล้ว ด้วยการใช้น้ำเสียงของโน้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทำนองหลัก

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การตีเรียงเสียงและข้ามเสียง ตีสวนมือไปมาเรียงร้อยจำนวนจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และใช้การตีเสียงสะเดาะ (--ลลล) จากนั้นใช้วิธีการตีสลับมือเรียงร้อยจำนวนลงมา (-ล- ทุ ทุ ทุ ทุ ฟ ฟ ร-รั) และจบประโยคลงพอดีจังหวะด้วยมือขวาที่เสียง เร

ทางระนาดทุ้ม 2

ฟ - ดุร	- ร - ร	-- ฟช	- ช --	ล - ช ล	- ล - ด	- ช ล ช	--- ฟช
- ล --	ดุ ล --	ดุ ร --	ฟ ร --	- ฟ --	ช ม --	ฟ ---	ฟ ร --

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการนำเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก ด้วยการใช้น้ตที่อยู่ในกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้การหลอกล่อกับจังหวะด้วยการลักจังหวะ ใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา พร้อมกับตีกระทบคู่ 4 ที่เสียงตกของทำนองหลัก (ชลุดุร ดุร-ร ดุรฟช ฟช-- ลฟชล ชล--) แล้วใช้การตีสลับมือ (---ด ฟชลช) จบประโยคด้วยการลวงหน้ามือซ้ายที่เสียง เร

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ระนาดทุ้มทั้งสอง นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในการเตรียมที่จะลงจบท่อน 3 ได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังรับรู้การดำเนินทำนองได้ว่า บทประพันธ์กำลังดำเนินมาใกล้จะถึงจุดสิ้นสุดแล้ว

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ทางระนาดทุ้ม 1

-- มม-)	- ม --	- ม - ร	- ด --	ช ช --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ร
--- ม)	-- ร ร	-- ร -	ดุ -- ช	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 1 ผู้ประพันธ์ตบแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักอย่างชัดเจน เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูงและจบเพลง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ได้นำโครงสร้างของทำนองหลัก มาเป็นแม่แบบในการดำเนินทำนองเรียงร้อยสำนวนมาลงเสียงต่ำแล้วกลับขึ้นไปหาเสียงสุดท้ายของบทเพลงอย่างสมบูรณ์

ทางระนาดทุ้ม 2

-- ทุ้ม	- มี - รี่	ด ท ล รี่	- ด - ข	--- ทุ้ม	- ล - ท	--- ด	--- รี่
--- ม	--- ร	ด ท ล ร	- ด - ข	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

ทางระนาดทุ้ม 2 ผู้ประพันธ์تبแต่งลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงด้วยการเสนอการดำเนินทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลักอย่างชัดเจน เพราะกระสวนของทำนองหลักมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ และเคลื่อนที่กลับขึ้นไปหาเสียงสูงและจบเพลง

การใช้กลวิธีพิเศษ

ผู้ประพันธ์ ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการใช้มือขวากวาดที่เสียง มี โดยกวาดลงและขึ้นไปตกจังหวะที่เสียง เร (---ม -มี-รี่) แล้วตีเสียงประสานคู่ 8 ยกย้ายทำนองเคลื่อนลงมาหาเสียงต่ำ และกลับขึ้นไปเสียงสูง แล้วเคลื่อนกลับมาหาเสียงต่ำ (ดทลรี่ -ด-ข) ใช้มือขวา กวาดที่เสียง ลา โดยกวาดขึ้นไปตกจังหวะที่เสียง ที (---ล -ล-ท) จากนั้นตีเสียง โด แล้วจบบทประพันธ์ด้วยการกรอที่เสียง เร อย่างสมบูรณ์

วิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในการลงจบท่อน 3 เช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 แต่มีการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีกวาด และตีเสียงคู่ 8 ดำเนินทำนองแล้วจบบทประพันธ์ด้วยการกรอ ที่เสียง เร อย่างสมบูรณ์

การศึกษาวเคราะห์เปรียบเทียบการประพันธ์ทำนองเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ระหว่างทางครุสมภพ ขำประเสริฐ กับทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ผู้วิจัยสามารถนำมาศึกษาวเคราะห์เปรียบเทียบได้เป็นสองประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง
2. การใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์แต่ละท่านได้تبแต่งขึ้น

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง

1. ทางระนาดทุ้ม 2 เป็นทางของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งท่านถือเป็นบรมครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางดนตรีไทยให้กับครุสมภพ ขำประเสริฐ ดังนั้นทางระนาดทุ้ม 1 ซึ่งเป็นทางครุสมภพ ขำประเสริฐ จึงได้รับอิทธิพลจากลักษณะกระสวนของ

ทำนองเพลงของทางระนาดทุ้ม 2 และนำมาเป็นแนวทางในการประพันธ์ ดังแสดงตัวอย่างได้ใน
ประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 5

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

-- ดุ-)	ดุ-ดุ	-ช--	ดุ-ดุ	-- ฟฟ-	ฟฟ-ฟ	-ด--	-ด--
ช--ด	-ช--	-- ดุ-)	-ช--	--- ฟ	-ด--	-- ฟฟ	ฟ-ดุ-)

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ)

ช-ช-	ดุ-ดุ-)	-- ดุ-)	-ด--	ช-มม-	-ม--	ช-ดุ-)	-ด--
ช--ช	--ด--	-ช-ดุ	---ด	-ช-ม	---ม	-ช-ดุ	----

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ต่างแสดงความสามารถของใช้กลวิธีพิเศษ
ด้วยการตีเสียงสะเดาะเช่นเดียวกัน แต่ทางระนาดทุ้ม 2 จะมีความหลากหลายในการแปรทำนอง
มากกว่า คือ มีการเน้นเสียงของคู่ 4 และคู่ 8 ที่จังหวะยก (พยางค์ที่ 2) เป็นระยะๆ สามารถกระตุ้น
ความสนใจของผู้ฟังได้มากกว่าอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

--- ร	<u>ม ฟ ช ล</u>	-- ลล-)	ดุ-ล--	ฟ-ดุ-)	-- รฟ	-- ฟช	-- ชล
ฟ-ด-	----	ล- --ล	-- ชฟ	-ล--	ด---	ร---	ฟ--ม

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ)

--- ร	<u>ม ฟ ช ล</u>	- ฟ--	<u>ด ร ม ฟ</u>	----	ฟ ช ล -	ช ล ด -	ล ด ร -
-- ด-	----	- ล-ล	----	--- ร	--- ฟ	--- ช	--- ล

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง สามารถที่จะแปรทำนองโดยใช้ระบบเสียงต่ำ
ได้อย่างหลากหลาย โดยทางระนาดทุ้ม 2 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงจุด แล้วลงมาดำเนิน
ทำนองทางระบบเสียงต่ำ แต่ใช้การลัดจังหวะช่วยให้ทำนองมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ส่วน
ทางระนาดทุ้ม 1 ใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงจุดเช่นกัน และเรียงร้อยประโยคลงมาทางเสียงต่ำ
ได้อย่างเป็นระบบคล้ายกับลูกคลื่น

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

ล - ฟุฟ)	- ฟุ --	ด - ลล)	- ล --	ด - ชช)	- ช --	ด - ฟุฟ)	- ฟุ --
- รุ --ฟุ	--- ฟุ	- รุ - ล	--- ล	- รุ --ช	--- ช	- รุ --ฟุ	--- ฟุ

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ)

--- ฟ	- ฟ --	ฟ -- ล	- ล --	--- ช	- ช --	ด -- ฟ	- ฟ --
ล - ฟุ -	- รุ - ฟุ	-- ล -	ล ม --	ล - ช -	ช รุ - ช	-- ฟุ -	ฟุ รุ --

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ใช้ไหวพริบในการแปรทำนองที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การแสดงความสามารถของใช้วิธีตีเสียงสะเดาะเป็นระยะในการดำเนินทำนอง ทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับมือเป็นคู่ 8 พร้อมกับการใช้ลูกต่างที่จังหวะยกตัวอย่างที่ 4

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

-- ชช)	ล ช --	ฟ ร --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ฟ --	- ช --
ฟุ -- ช	-- ฟร	-- ด ล	-- ร ด	-- ด ล	-- ล ด	-- ด ร	-- ร -

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ข้าประเสริฐ)

-- ด -	ล ช --	- รุ - รุ	----	- ฟุ --	- ด --	- ด --	- ฟุ --
ฟุ -- ช	-- ฟร	-- ร ฟ	-- ด -	- ฟุ - ร	ด ล - ด	- ล - ด	ร ฟุ - ฟ

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลักเหมือนกัน โดยมีการย้ำเสียงตกของทำนองในทุกๆ พยางค์ที่ 4 เหมือนกัน (ล ด ร ฟ) ทำให้ผู้ฟังรับรู้ถึงเสียงตกของทำนองหลักอยู่ตลอดประโยค แต่ทางระนาดทุ้ม 1 ก็แสดงการแปรทำนองเป็นทางระนาดทุ้มได้อย่างสละสลวย โดยใช้การตีกระทบสองเสียง (ดช) ใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย (ลชฟร) ใช้การตีเสียงคู่ 6 (เสียงมือ) สร้างความเด่นให้กับทำนอง จากนั้นแสดงความสามารถในการดำเนินทำนองของมือซ้ายในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8 และย้ำจังหวะยกด้วยการใช้ลูกต่างคู่ 10 (เสียง ลาต่ำ กับเสียง โด)

ตัวอย่างที่ 5

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

--- มี่	- มี่ - -	มี่ - - มี่	- มี่ - -	-- มม-	ช ม - -	มม-ชช-	- มี่ - -
-- ม -	ม ลุ - ม	-- ม -	ม ช - ม	-- --ม	-- ร ด	--ร --ม	- ม - ม

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ)

----	ทุ ดุ ร -	ม ช - -	ม ช - -	-- ร ด	----	ช ุ ดุ - -	ช ุ ดุ - -
-- ช ุ ล	--- ม	- ช ุ - ม	- ช ุ - ม	----	ทุ ล ช ุ ม	- ช ุ - ม	- ช ุ - ม

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ต่างมีความหลากหลายในการแปรทำนอง โดยทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การบรรเลงในระบบเสียงสูงที่มีความสัมพันธ์กับกระสวนของท่านองหลัก ส่วนทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การมาบรรเลงในระบบเสียงต่ำก่อน แต่ระนาดทุ้มทั้งสองใช้กลวิธีการเน้นเสียงตกของท่านองที่จังหวัดยะก (พยางค์ที่ 2) ทำให้ประโยคต้นของท่อน 3 มีความโดดเด่นขึ้นมาในทันที

ตัวอย่างที่ 6

ท่อน 3 เทียบแรก ประโยคที่ 6

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

มี่ - รี่ -	- มี่ - ล	-- ด -	- รี่ - -	ด - ล -	- ด - -	- ร ม ฟ	ช ล - -
- ด - ม	- ม - -	ช ล - ร	- ร - -	- ช - ด	- ด - -	ด - - -	- ล - ล

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ)

-- ร -	- ม - -	ร - - ม	-- ดุ ร	-- มม-	- ช ล ด	--- ช	ล ด - -
- ด - ม	- ม - ด	- ม - ม	- ล - ร	--- ม	----	- ม - -	----

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ได้แปรทำนองจากทำนองหลักที่เป็นการเรียงร้อยเป็นสำนวนเก็บออกมาให้มีลีลา มากกว่าเดิม แสดงบทบาทของความเป็นระนาดทุ้มได้อย่างชัดเจน ด้วยการใชกลวิธีพิเศษด้วยการลัดจังหวะและการตีเสียงดุด ทำให้ประโยคมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 7

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 7 และประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 2 (ทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ)

----	ม ฟ ช ล	- ด - ล	- ด - ล	-- ช ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	---	-- ม ล	-- ม ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

-- ด ฟ	----	ด ฟ --	- ด - ฟ	-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
---	- ฟ --	- ด - ช	---	ล - ด	- ล --	- ด - ช	- ด - ฟ

ทางระนาดทุ้ม 1 (ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ)

----	ม ฟ ช -	ล ด --	ล ด --	-- ช ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	---	- ด - ล	- ด - ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --	-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
---	- ฟ --	- ด - ช	- ด - ล	ด	- ล --	- ด - ช	- ด - ฟ

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการแปรทำนองที่คล้ายกันมาก โดยใช้การตีเรียงเสียง (--ด ร ม ฟ ช ล) มีการนำเสียง มี ซึ่งเป็นโน้ตที่อยู่นอกกลุ่มเสียงมาช่วยในการเชื่อมทำนอง ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การเน้นเสียงคู่ 8 ที่เสียง ลา จากนั้นตีเรียงเสียงลงมาหาเสียงตกของทำนองในทางต่ำ (--ช ฟ ม ร ด ล) และเปลี่ยนเป็นการเน้นเสียง ฟา (คู่ 6 กับเสียงตกของทำนอง) ที่จังหวะยก ทางระนาดทุ้ม 2 มีความหลากหลายในการแปรทำนองกว่าทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน และถ้าลองพิจารณาดูแล้ว ในห้องที่ 4 เสียงตกของการแปรทำนอง (เสียง ลา) ไม่ตรงกับเสียงของทำนองหลัก (เสียง ฟา) แต่ถ้าพิจารณาภาพรวมทั้งประโยค จะพบว่า เป็นเจตนาของผู้ประพันธ์ที่ต้องการให้เห็นความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง และความสอดคล้องของประโยค

2. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในการขึ้นต้นบทประพันธ์ และในช่วงท้ายของการบรรเลงแต่ละเที่ยว และในการลงจบบทประพันธ์ ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ชล --	ชช- - ด	- รีม รีด	- ท - ล	- รีม -	ชล ด -	- ชล -	ด -- ด
ฟ-- ชู	-- ร - ด	- ม ร ด	- ท - ล	ร -- ม	ฟ-- - ช	ม -- ด	-- ล -

ทางระนาดทุ้ม 2

-- รีม	- ม - ร	- ม - ร	ด ท --	ล - - ลท	ร - ล ช	ชช- - ช	ด ---
-- ด--	-- ร ร	-- ร -	-- ล -	-- ช --	- ล - ร	-- ช ร -	---

อธิบาย: ในประโยคนี้ ถือเป็นแนวทางในการบรรเลงขึ้นต้นเพลงเดี่ยวที่บรมครูดนตรีไทยส่วนใหญ่ท่านนิยมนำมาใช้ ซึ่งทางระนาดทุ้มทั้งสองได้ยึดแนวทางเดียวกันนี้ แต่ทางระนาดทุ้ม 2 จะใช้วิธีแสดงการตี้อย่างจังหวะในการตบแต่งทำนองมากกว่า บ่งบอกซึ่งความสามารถในเชิงการประพันธ์และความสามารถของผู้บรรเลงได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

- ม --	ม ม --	ร ร --	ด ด --	ช ช --	ล ล --	ท ท --	ด ด --
-- ช ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ช	-- ท ล	-- ด ท	-- ร ด	----

ทางระนาดทุ้ม 2

- ม --	- ม --	- ร --	- ด --	- ช --	- ล --	- ท --	- ด --
ม - ช ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ช	-- ม ล	-- ด ท	-- ช ด	-- ม ร

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ได้มีการนำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ ในการจบของท่อน 2 เทียบแรกได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังรับรู้การดำเนินทำนองได้อย่างชัดเจนว่า ทำนองกำลังดำเนินไปอย่างไร

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ทางระนาดทุ้ม 1

-- มม-	- มี --	- มี - ริ	- ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ริ
--- ม	-- ร ร	-- ร -	ด -- ซ	--- ล	--- ทุ	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม 2

--- ม	- มี - ริ	ด ท ล ริ	- ด - ซ	--- ม	- ล - ท	--- ด	--- ริ
--- ม	--- ร	ด ท ล ริ	- ด - ซ	--- ล	--- ทุ	--- ด	--- ร

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในการลงจบท่อน 3 เช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 แต่มีการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีกวาด และตีเสียงคู่ 8 ดำเนินทำนองแล้วจบบทประพันธ์ด้วยการกรอ ที่เสียง เร อย่างสมบูรณ์ ทำให้มีความหลากหลายในการใช้กลวิธีพิเศษมากกว่าอย่างชัดเจน

3. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่ต่างกัน ดังต่อไปนี้

3.1 ทางระนาดทุ้ม 1 มีลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 25 ประโยค และไม่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 27 ประโยค แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มความหลากหลายในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

3.2 ทางระนาดทุ้ม 2 มีลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 32 ประโยค และไม่สัมพันธ์กับทำนองหลักจำนวน 20 ประโยค แสดงให้เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก มากกว่าการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

4. ทางระนาดทุ้ม 1 มีการแปรทำนองที่หลากหลายกว่าทางระนาดทุ้ม 2 แสดงได้ดังนี้

4.1 ทางระนาดทุ้ม 1 มีการแปรทำนองที่มีการกลับต้นทั้ง 3 ท่อน โดยไม่ซ้ำทำนองเดิม คือ
I A1 I A2 I BC1 I BC2 I DC1 I DC2 I

4.2 ทางระนาดทุ้ม 2 มีการแปรทำนองที่มีการกลับต้นโดยไม่ซ้ำทำนองเดิมในท่อน 1 แต่ท่อน 2 และท่อน 3 มีการกลับต้นโดยซ้ำทำนองเดิม คือ

I A1 I A2 I BC1 I BC1 I DC1 I DC1 I

5. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการตบแต่งทำนองในลักษณะที่เรียกว่า ลักจังหวะ ดังต่อไปนี้

5.1 ทางระนาดทุ้ม 1

- การล่องหน้า พบในจำนวน 8 ประโยค
- การย้อยจังหวะ พบในจำนวน 30 ประโยค

5.2 ทางระนาดทุ้ม 2

- การล่องหน้า พบในจำนวน 26 ประโยค
- การย้อยจังหวะ พบในจำนวน 16 ประโยค

แสดงให้เห็นได้ว่า ทางระนาดทุ้ม 1 มีแนวทางในการใช้วิธีลักจังหวะ ประเภทย้อยจังหวะ มากกว่าการล่องหน้า ทางระนาดทุ้ม 2 มีแนวทางในการใช้วิธีลักจังหวะประเภทล่องหน้ามากกว่าการย้อยจังหวะ

6. ทางระนาดทุ้ม 2 มีการแปรทำนองเรียงร้อยเป็นทำนองเก็บมากกว่าทางระนาดทุ้ม 1 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

-- วิริ-	มี ริ --	ริ ด --	ด ล --	--- ม	-- ร ฟ	----	-- ล -
ด -- ริ	-- ด ล	-- ล ช	-- ช ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร ด ล	-- ล -

ทางระนาดทุ้ม 2

มี ริ --	มี ริ --	ด ล --	ด ล --	ช ล --	ช ฟ --	ม ร --	-- ล -
-- ด ริ	-- ด ล	-- ช ล	-- ช ฟ	-- ช ฟ	-- ม ร	-- ด ล	-- ล -

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงสูงดำเนินทำนองแล้วเคลื่อนทำนองลงมาหาระบบเสียงต่ำ ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการดำเนินทำนองเก็บที่ต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงความสามารถในการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและโลดโผน ทางระนาดทุ้มทั้งสองจบท่อน 1 ด้วยการชักกลวิธีพิเศษด้วยการตีล่องหน้า

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ด -- ท	- ล --	ท -- ล	- ซ --	- ฟี --	- ร ม ฟ	--- ร	ม ฟ ซ -
-- ท -	ล -- ซ	-- ล -	ซ -- ฟ	- ด - ด	----	- ด --	----

ทางระนาดทุ้ม 2

ล -- ฅ	--- ล	ด รี้ --	ด ล --	ด - ร ม	-- ร ฟ	-- ม ซ	-- ฟ -
ล ---	ร ซ ล -	-- ด ล	-- ซ ฟ	- ด --	ร ด --	ม ร --	ฟ ม --

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองตามแบบฉบับของตนอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับริ้วร่วมกับการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงดูด แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การดำเนินทำนองเก็บ และแสดงความสามารถของการใช้มือหลายๆ ลักษณะ ในการเรียงร้อยทำนองได้อย่างคล่องแคล่ว

ตัวอย่างที่ 3

ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

รี้ - วรร	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	-- ด (ด)	- ร ม ฟ	--- ด	--- ล
ร -- วรร	-- ด ล	-- ซ ฟ	- ฟ --	ฟ -- ด	----	ม ร ด -	ท ล - ม

ทางระนาดทุ้ม 2

มี้ รี้ --	มี้ รี้ --	ด ล --	ด ล --	ซ ฟ --	ซ ฟ --	ม ร --	ม ร --
-- ด รี้	-- ด ล	-- ซ ล	-- ซ ฟ	-- ม ฟ	-- ม ร	-- ด ร	-- ด -

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 1 เพิ่มความหลากหลายในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาดทุ้ม 2 อย่างชัดเจน เพราะได้ใช้การตีเสียงสะเดาะ การตีไล่มือ การย้อยจังหวะและการยกย้ายทำนองไปมา ส่วนทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การเรียงร้อยเป็นทำนองเก็บจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ โดยใช้การตีสรวมือสลับริ้วกับใช้มือขวาตีไล่งลงตามมือซ้ายและย้อยจังหวะไปตกในประโยคถัดไป

7. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการใช้ช่วงเสียงและขั้นคู่เสียง (Range & Interval) กว้างมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ในการแปรทำนอง โดยใช้การตีลูกต่างถึงคู่ 15 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ทางระนาบทุ้ม 1

--- ด	- ช --	- ด - ช	- ริ --	ด -- ด	- ช --	- ด --	----
-- ด -	- ช - ริ	-- ริ ช	-- ช -	ด - ด -	- ช - ริ	-- ช ล	ทุ ด --

ทางระนาบทุ้ม 2

ชช - ริ	- ริ -	- ริ -	ริ - ด -	ด - ชช	ช ---	ดุ - ด -	- ด --
-- ช -	ช - ด - ช	ด - ช - ด	-- ด -	- ช -- ช	- ช --	-- ด - ช	ด - --

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาบทุ้มทั้งสอง แสดงความโดดเด่นต่างกัน ทางระนาบทุ้ม 1 แสดงความโดดเด่นในเรื่องของการใช้ลูกต่างและการเน้นจังหวะ ส่วนทางระนาบทุ้ม 2 แสดงความโดดเด่นด้วยการตีเสียงสะเดาะและแสดงความสามารถของมือซ้ายในการเหยียดอย่างแม่นยำ ด้วยการนำลูกต่างคู่ 12 (เสียง ซอลต่ำ กับเสียง เรสูง) และลูกต่างคู่ 15 (เสียง ซอลต่ำ กับเสียง ซอลสูง) มาร่วมในการดำเนินทำนอง

8. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการใช้ลูกฝรั่งในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2

ทางระนาบทุ้ม 1

-- ด ล	----	มี ---	ช ม --	ม ช --	ม ร --	- ล --	ช ทุ --
ด ---	ช ม --	-- ช -	-- ร ด	-- ด ร	-- ด ล	-- ช ม	-- ล ช

ทางระนาบทุ้ม 2

ด - ด	ช - ช -	มี - มี -	ช - ด -	ริ ริ - มี มี -	มี - ริ -	ด - ล ล -	-- ช -
ด - ช -	- ด - ม	- ม - ม	- ด - -	-- ด -- ริ	- ด - ล	- ฟ -- ช	-- ร -

อธิบาย: ในประโยคนี้ มีกลุ่มเสียงพยัญมูลอยู่ในกลุ่มเสียง โด (ทางเพียงอบน) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเสียงพยัญมูล คือ โด เร มี X ซอล ลา X จะพบได้ว่า ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ่ม 2 ได้มีการนำเสียง ซอล โด มี ซอล ซึ่งเป็นพยางค์ที่ 5,1,3,5 ในกลุ่มเสียง มาใช้แปรทำนองซึ่งเป็นการตีกระจายคอร์ด แบบที่เรียกว่า Arpeggio

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

ทางระนาดทุ่ม 1

- ฟ --	- ซ --	ล -- ล	- ด --	มี -- มี	- ด --	มี -- ด	- ล --
-- ฟุ ฟุ	-- ซุ ซุ	-- ลุ -	ดู - ดู ดู	-- ร -	ดู - ดู ดู	-- ดู -	ลุ - ลุ ซุ

ทางระนาดทุ่ม 2

ด - ฟฟ	- ฟ ซล	ซล ทด	ทด รีด	- ซ --	- ร --	- ทุ --	- ซ --
- ฟุ --ฟ	ดู -- ม	รม ฟซ	ฟซ ลซ	-- ฟร	-- ดู ทุ	ฟุ - ลุ ซุ	----

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ่ม 2 ได้มีการนำเสียงประสานคู่ 4 มาใช้ในการแปรทำนองถึง 5 คู่ด้วยกัน คือเสียง ซอล ลา ที โด เร ส่วนทางระนาดทุ่ม 1 ใช้การตีกลับเป็นคู่ 8 ตามทำนองหลัก

9. ทางระนาดทุ่ม 2 มีการใช้ลูกสะบัดในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาดทุ่ม 1 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ่ม 1

ซล --	ซซ -- ด	- มี มี รีด	- ท - ล	- มี มี -	ซล ด -	- ซล -	ด -- ด
ฟ -- ซุ	-- ร - ดู	- ม ร ดู	- ทุ - ลุ	ร -- ม	ฟ -- ซ	ม -- ดู	-- ล -

ทางระนาดทุ่ม 2

มี	- มี - มี	- มี - มี	ด ท --	ล - ลท	มี - ล ซ	ซซ -- ซ	ด ---
- ด --	-- ร ร	-- ร -	-- ลุ -	- ซ --	- ล - ร	-- ซ ร -	----

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 3

ทางระนาดทุ้ม 1

--รร)	ฟ ร --	ด ล --	- ฟ --	ดุด) - ร	ม ฟ - ฟ	--ม ฟ	ช ล - ล
ช -- ร	--ด ล	--ช ฟ	- ฟ - ฟ	--ด --	- ฟ --	ด ร --	- ล --

ทางระนาดทุ้ม 2

ฟ--ฟ ร	ร--ด ล	-ดริ--	ด ล --	ด-ร ม	--ร ฟ	--ม ช	--ฟ ล
-มริ--	-ดล--	ล-ด ล	--ช ฟ	-ด--	ร ด--	ม ร--	ฟ ม--

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับกระสวนของทำนองหลัก โดยใช้ระบบเสียงต่ำดำเนินทำนอง แล้วเคลื่อนทำนองขึ้นไปหาระบบเสียงสูง ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้วิธีการตีลูกสะบัดและดำเนินทำนองเก็บที่ต่างจากทางระนาดทุ้ม 1 อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงความสามารถในการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและโลดโผน

10. ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การแปรทำนองด้วยการตีกรอที่คู่ 8 และใช้การตีกวาด ซึ่งไม่พบในการแปรทำนองของทางระนาดทุ้ม 1 ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1

ทางระนาดทุ้ม 1

ด -- ท	- ล --	ท -- ล	- ช --	- ฟ --	- ร ม ฟ	--- ร	ม ฟ ช -
--ท -	ล -- ช	--ล -	ช -- ฟ	- ด - ด	----	- ด --	----

ทางระนาดทุ้ม 2

ล - <u>กรอ</u> -	--- ล	ด ริ --	ด ล --	ด-ร ม	--ร ฟ	--ม ช	--ฟ -
ล ---	ร ช ล -	--ด ล	--ช ฟ	- ด --	ร ด--	ม ร--	ฟ ม--

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง แปรทำนองตามแบบฉบับของตนอย่างชัดเจน โดยทางระนาดทุ้ม 1 ใช้การตีสลับมือร่วมกับการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีเสียงดูด แต่ทางระนาดทุ้ม 2 ใช้การขึ้นต้นประโยคด้วยการกรอ และดำเนินทำนองเก็บและแสดงความสามารถของการใช้มือหลายๆ ลักษณะในการเรียงร้อยทำนองได้อย่างคล่องแคล่ว

ตัวอย่างที่ 2

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ทางระนาดทุ้ม 1

-- มม-	- มี --	- มี - ริ	- ด --	ซ ซ --	ล ล --	ท ท --	ด ด - ริ
--- ม	-- ร ร	-- ร -	ด -- ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

ทางระนาดทุ้ม 2

- กวด	- มี ริ	ด ท ล ริ	- ด - ซ	- กวด	- ล - ท	--- ด	--- ริ
--- ม	--- ร	ด ท ล ริ	- ด - ซ	--- ล	--- ท	--- ด	--- ร

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้ม 2 นำโครงสร้างของทำนองหลักมาใช้ในการลงจบท่อน 3 เช่นเดียวกับทางระนาดทุ้ม 1 แต่มีการใช้กลวิธีพิเศษด้วยการตีกวาด และตีเสียงคู่ 8 ดำเนินทำนองแล้วจบบทประพันธ์ด้วยการกรอที่เสียง เร อย่างสมบูรณ์

11. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้สำนวนกลอนที่ไม่คำนึงถึงเสียงตกของทำนองหลักแต่คำนึงถึงความสัมพันธ์ในความต่อเนื่องของสำนวนกลอน และความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง ดังแสดงตัวอย่างได้ในประโยคต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 7 และ 8

ทางระนาดทุ้ม 1

----	ม ฟ ซ -	ล ด --	ล ด --	-- ซ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	--- ล	- ด - ล	- ด - ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --	-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
--- ด	- ฟ --	- ด - ซ	- ด - ล	ด	- ล --	- ด - ซ	- ด - ฟ

ทางระนาดทุ้ม 2

----	ม ฟ ซ ล	- ด - ล	- ด - ล	-- ซ ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
-- ด ร	--- ล	-- ม ล	-- ม ล	----	ม ร ด ล	- ด - ล	- ด - ล

-- ด ฟ	----	ด ฟ --	- ด - ฟ	-- ด ฟ	----	ด ฟ --	ด ฟ --
--- ด	- ฟ --	- ด - ซ	--- ด	ล - ด	- ล --	- ด - ซ	- ด - ฟ

อธิบาย: ในประโยคนี้ ทางระนาดทุ้มทั้งสอง ใช้วิธีการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับเสียงตกของทำนองหลัก แต่คำนึงถึงความสวยงามของการใช้มือในการบรรเลง และเป็นการมองภาพรวมทั้งประโยค คือ เป็นทำนองที่เคลื่อนไหวเสียงตกในทางอ้อม

การใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์แต่ละท่านได้تبแต่งขึ้น

1. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้มือซ้ายและมือขวาในการบรรเลงดำเนินทำนองได้ตามหลักการปฏิบัติระนาดทุ้มขั้นสูง ดังนี้

- 1.1 การตีกระทบสองเสียง
- 1.2 การใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย
- 1.3 การใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา

2. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้มือซ้ายและมือขวาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนืองกันอย่างเป็นระบบ เช่น

- 2.1 การจบประโยคด้วยมือซ้ายแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือขวา
- 2.2 การจบประโยคด้วยมือขวาแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือซ้าย

3. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้กลวิธีพิเศษแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ในหลายลักษณะ เช่น

- 3.1 การตีเสียงสะบัด
- 3.2 การตีเสียงสะเดาะ
- 3.3 การตีเสียงดูด
- 3.4 การตีลูกถ่างเป็นคู่ต่างๆ
- 3.5 การใช้มือซ้ายในการตีเรียงเสียง 4 เสียง
- 3.6 การใช้มือซ้ายเหวี่ยงดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4
- 3.7 การตีสวนมือเข้าและการตีสวนมือออก
- 3.8 การตีเสียงสะบัดแบบกระชั้น

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการประพันธ์ทำนอง เพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ระหว่างทางครูสมภพ ขำประเสริฐ กับทางท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) สามารถนำมาสรุปได้ดังต่อไปนี้

กระสวนของทำนองเพลง

ลักษณะที่เหมือนกัน

1. ลักษณะกระสวนของทำนองเพลงของเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถิ 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ มีลักษณะคล้ายกับทางระนาดทุ้มของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ดังต่อไปนี้

- ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 5
- ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 4
- ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6
- ท่อน 2 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 3
- ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 3 เที้ยวแรก ประโยคที่ 6
- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7
- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 8

2. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการนำโครงสร้างของทำนองหลัก มาใช้ในการขึ้นต้นบท ประพันธ์ และในช่วงท้ายของการบรรเลงแต่ละเที้ยว และในการลงจบบทประพันธ์ ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เที้ยวแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 2 เที้ยวแรก ประโยคที่ 8
- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 10

3. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้จำนวนกลอนที่ไม่คำนึงถึงเสียงตกของทำนองหลักแต่ คำนึงถึงความสัมพันธ์ในความต่อเนื่องของจำนวนกลอน และความสวยงามของการใช้มือในการ บรรเลง ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 3 เที้ยวกลับ ประโยคที่ 7 และ 8

ลักษณะที่แตกต่างกัน

1. ทางระนาบทุ้มทั้งสอง มีลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลงที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ทางระนาบทุ้ม 1 มีการแปรทำนองที่มีการกลับต้นทั้ง 3 ท่อน โดยไม่ซ้ำทำนองเดิม คือ
I A1 | A2 | BC1 | BC2 | DC1 | DC2 |

ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มความหลากหลายในการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก ให้ความสำคัญกับกระสวนของทำนองเพลง โดยเน้นความหลากหลายในการแปรทำนอง (จำนวนกลอน)

1.2 ทางระนาบทุ้ม 2 มีการแปรทำนองที่มีการกลับต้น โดยไม่ซ้ำทำนองเดิมในท่อน 1 แต่ท่อน 2 และท่อน 3 มีการกลับต้นโดยซ้ำทำนองเดิม คือ

I A1 | A2 | BC1 | BC1 | DC1 | DC1 |

ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับการแปรทำนองที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก มากกว่าการแปรทำนองที่ไม่สัมพันธ์กับทำนองหลัก แต่ให้ความสำคัญในการใช้กลวิธีพิเศษ เช่น การหลอกล่อกับจังหวะ การดำเนินเป็นทำนองเก็บ การเลือกใช้ช่วงเสียงและขั้นคู่เสียงที่กว้างมากกว่า การใช้ลูกฝรั่ง การใช้ลูกสะบัด การตีกรอและการตีกวาด โดยเน้นความหลากหลายในการใช้มือในการบรรเลง (ความโลดโผน)

2. ทางระนาบทุ้ม 1 มีการแปรทำนองในลักษณะกลอนฝาก ซึ่งไม่พบในทางระนาบทุ้ม 2

3. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการแปรทำนองเรียงร้อยเป็นทำนองเก็บมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 8
- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 2 เทียบกลับ ประโยคที่ 1

4. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการใช้ช่วงเสียงและขั้นคู่เสียง (Range & Interval) กว้างมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ในการแปรทำนอง โดยใช้การตีลูกต่างถึงคู่ 15 ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 5

ลักษณะจังหวะในการบรรเลง

ลักษณะที่เหมือนกัน

ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้วิธีลัดจังหวะด้วยการเน้นเสียงที่จังหวะยกในพยางค์ที่ 2 เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้แก่สำนวนกลอน

ลักษณะที่แตกต่างกัน

ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการตบแต่งทำนองในลักษณะที่เรียกว่า ลัดจังหวะ ดังต่อไปนี้

- ทางระนาดทุ้ม 1 มีแนวทางในการใช้วิธีลัดจังหวะ ประเภทย่อจังหวะมากกว่าการล่องหน้า
- ทางระนาดทุ้ม 2 มีแนวทางในการใช้วิธีลัดจังหวะ ประเภทล่องหน้ามากกว่าการย่อจังหวะ

การใช้กลวิธีพิเศษที่ผู้ประพันธ์แต่ละท่านได้ตบแต่งขึ้น

ลักษณะที่เหมือนกัน

1. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้มือซ้ายและมือขวาในการบรรเลงดำเนินทำนองได้ตามหลักการปฏิบัติระนาดทุ้มชั้นสูง เช่น

- 1.1 การตีกระทบสองเสียง
- 1.2 การใช้มือขวาตีไล่ลงตามมือซ้าย
- 1.3 การใช้มือซ้ายตีไล่ขึ้นตามมือขวา

2. ทางระนาดทุ้มทั้งสอง มีการใช้มือซ้ายและมือขวาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ เช่น

- 2.1 การจบประโยคด้วยมือซ้ายแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือขวา
- 2.2 การจบประโยคด้วยมือขวาแล้วขึ้นประโยคใหม่ด้วยมือซ้าย

3. ทางระนาบทุ้มทั้งสอง มีการใช้กลวิธีพิเศษแสดงความสามารถในเชิงการประพันธ์ในหลายลักษณะ เช่น

- 3.1 การตีเสียงสะบัด
- 3.2 การตีเสียงสะเดาะ
- 3.3 การตีเสียงดูด
- 3.4 การตีลูกถ่างเป็นคู่ผสมต่างๆ
- 3.5 การใช้มือซ้ายเหยียดดำเนินทำนองเป็นคู่ 2,3 และ 4
- 3.6 การตีสวนมือเข้าและการตีสวนมือออก
- 3.7 การตีเสียงสะบัดแบบกระชั้น

ลักษณะที่แตกต่างกัน

1. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการใช้ลูกฝรั่งในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 2
- ท่อน 1 เทียบกลับ ประโยคที่ 4

2. ทางระนาบทุ้ม 2 มีการใช้ลูกสะบัดในการแปรทำนองมากกว่าทางระนาบทุ้ม 1 ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 1 เทียบแรก ประโยคที่ 3

3. ทางระนาบทุ้ม 2 ใช้วิธีการตีลูกสะบัดและดำเนินทำนองเก็บที่ต่างจากทางระนาบทุ้ม 1 อย่างชัดเจน พร้อมทั้งแสดงความสามารถในการใช้มือในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างแม่นยำและลิดโลม

4. ทางระนาบทุ้ม 2 ใช้การแปรทำนองด้วยการตีกรอที่คู่ 8 และใช้การตีกวาด ซึ่งไม่พบในการแปรทำนองของทางระนาบทุ้ม 1 ดังประโยคต่อไปนี้

- ท่อน 2 เทียบแรก ประโยคที่ 1
- ท่อน 3 เทียบกลับ ประโยคที่ 10

ลักษณะรูปแบบกระสวนของทำนองเพลง และการใช้กลวิธีพิเศษของเพลงเดี่ยวระนาดทุ้ม เพลงสารถี 3 ชั้น ทางครูสมภพ ขำประเสริฐ และทางของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ได้สรุปจากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าว จึงนับเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของครูสมภพ ขำประเสริฐ ผู้ได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จากบรมครูดนตรีไทย และได้นำมาบูรณาการ สร้างสรรค์เป็นเพลงเดี่ยวระนาดทุ้มเพลงสารถี 3 ชั้น อันถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่แสดงออกถึงความเป็นอัจฉริยะทางดนตรีไทยของท่าน อันควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง และเป็นแนวทางในการพัฒนางานการดุริยางคศิลป์ไทย ให้เจริญก้าวหน้าสืบไป